

PROCEDURY BEZPIECZEŃSTWA
I ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH
W MIEJSKIEJ SZKOLE PODSTAWOWEJ
Z ODDZIAŁAMI INTEGRACYJNYMI NR 2
IM. KAROLA MIARKI W KNUROWIE.

SPIS TREŚCI

ROZDZIAŁ I. PODSTAWA PRAWNA.....	4
ROZDZIAŁ II. PROCEDURY REAGOWANIA W PRZYPADKU WYSTĄPIENIA WEWNĘTRZNYCH I ZEWNĘTRZNYCH ZAGROŻEŃ FIZYCZNYCH W SZKOLE.....	6
1. <i>Zagrożenia zewnętrzne.....</i>	<i>6</i>
1.1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole/placówce oświatowej.....	6
1.2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.....	11
1.3. Podłożenie ładunku wybuchowego.....	14
1.4. Podłożenie podejrzanego pakunku.....	16
1.5. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.....	19
2. <i>Zagrożenia wewnętrzne.....</i>	<i>25</i>
2.1. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.....	29
2.2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.....	31
2.3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.....	33
2.4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole.....	34
2.5. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.....	35
2.6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.....	36
2.7. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.....	37
2.8. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.....	38
2.9. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.....	39
ROZDZIAŁ III. PROCEDURY ODDZIAŁYWAŃ WYCHOWAWCZYCH.....	40
A. <i>Procedury współpracy.....</i>	<i>41</i>
A.1. PROCEDURA WSPÓŁPRACY WYCHOWAWCY, NAUCZYCIELI Z RODZICAMI - OPIEKUNAMI PRAWNYMI UCZNIÓW.....	41
B. <i>Procedury interwencyjne w sytuacji przemocy.....</i>	<i>41</i>
B.1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI, KIEDY NAUCZYCIEL – FUNKCJONARIUSZ PUBLICZNY – JEST OFIARĄ PRZEMOCY.....	41
B.2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA, GDY UCZEŃ UNIEMOŻLIWIA PROWADZENIE LEKCJI.....	42
B.3. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI INNYCH ZACHOWAŃ UCZNIÓW, KTÓRE ZAGRAŻAJĄ BEZPIECZEŃSTWU ICH SAMYCH LUB INNYCH OSÓB.....	42
B.4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA PRZEDSTAWICIELA OŚWIATY, KTÓRY POSIADA INFORMACJE O PRAWDOPODOBNYM ISTNIENIU PRZEMOCY W RODZINIE.....	43
C. <i>Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia, nagłego zachorowania i konieczności udzielania pierwszej pomocy.....</i>	<i>45</i>
C.1. PROCEDURA DOTYCZĄCA ZAPEWNIENIA PRZEZ SZKOŁĘ BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW POBYTU UCZNIÓW W SZKOLE ORAZ UCZESTNICTWA W ZAJĘCIACH ORGANIZOWANYCH PRZEZ SZKOŁĘ POZA JEJ TERENEM.....	45
C.2. PROCEDURA ORGANIZACJI PRACY SZKOŁY DOTYCZĄCEJ SPRAWOWANIA OPIEKI NAD UCZNIAMI SZKOŁY.....	48
C.3. PROCEDURA DOTYCZĄCA OBOWIĄZKU NOSZENIA NA TERENIE SZKOŁY OBUWIA ZASTĘPCZEGO PRZEZ UCZNIÓW SZKOŁY.....	49
C.4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA LEKKIEGO WYPADKU UCZNIA, NIEWYMAGAJĄCEGO INTERWENCJI LEKARZA (powierzchnowe zranienia, otarcia naskórka, stłuczenia, itp.).....	50

C.5.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU UCZNIA WYMAGAJĄCEGO INTERWENCJI LEKARZA.	50
C.6.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU POWODUJĄCEGO CIĘŻKIE USZKODZENIE CIAŁA LUB ZE SKUTKIEM ŚMIERTELNYM.	51
C.7.	PROCEDURA UDZIELANIA UCZNIOM PIERWSZEJ POMOCY PRZEDLEKARSKIEJ.	51
C.8.	POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI W SYTUACJI NAGŁEGO POGORSZENIA SIĘ STANU ZDROWIA UCZNIA W SZKOLE I ZWALNIANIA Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH (w czasie zajęć lekcyjnych lub przerw).	52
C.9.	PROCEDURY W SPRAWIE TERMINU DOSTARCZANIA OPINII LEKARSKICH STWIERDZAJĄCYCH OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI UCZESTNICZENIA DZIECKA W ZAJĘCIACH WYCHOWANIA FIZYCZNEGO, ZAJĘĆ KOMPUTEROWYCH.	53
C.10.	POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI PODCZAS DŁUGOTRWAŁEJ NIEOBECNOŚCI CHOROBOWEJ UCZNIA (POWYŻEJ 14 DNI) ORAZ CHOROBY PRZEWLEKŁEJ.	53
D.	<i>Procedury w sytuacji narastania trudności dydaktycznych, wychowawczych oraz zgłaszania ucznia do Poradni.</i>	<i>54</i>
D.1.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI NARASTAJĄCYCH U UCZNIA TRUDNOŚCI DYDAKTYCZNYCH.	54
D.2.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI NARASTAJĄCYCH U UCZNIA TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZYCH.	54
D.3.	PROCEDURA ZGŁASZANIA UCZNIA NA BADANIA DO PORADNI PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNEJ LUB INNEJ SPECJALISTYCZNEJ.	54
E.	<i>Procedury interwencyjne dotyczące niespełniania obowiązku szkolnego, zwalniania i odbierania ucznia ze szkoły oraz samowolnego opuszczania terenu szkoły podczas zajęć szkolnych.</i>	<i>55</i>
E.1.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA NIESPEŁNIANIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO.	55
E.2.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA ZASAD ODBIERANIA DZIECI ZE SZKOŁY.	55
E.3.	PROCEDURA DOTYCZĄCA ZASAD POSTĘPOWANIA, GDY DZIECKO NIE ZOSTAŁO ODEBRANE ZE SZKOŁY.	56
E.4.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA SAMOWOLNEGO OPUSZCZENIA PRZEZ UCZNIA LEKCJI.	56
E.5.	PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA SAMOWOLNEGO OPUSZCZENIA PRZEZ UCZNIA LEKCJI.	57
E.6.	KRÓTKOTRWAŁA NIEBECNOŚĆ UCZNIA W SZKOLE.	57

ROZDZIAŁ I. Podstawa prawna.

Procedury przygotowano m.in. w oparciu o dokument „Bezpieczna szkoła. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole” (2017) opracowanego przez Departament Wychowania i Kształcenia Integracyjnego Ministerstwa Edukacji Narodowej, którego treść nieznacznie zmodyfikowano oraz uzupełniono o pozostałe procedury Rady Pedagogicznej oparte na podstawach prawnych:

- 1) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich /Dz. U. z 1982 r. Nr 35 poz. 228 z p. zm. - tekst jednolity Dz. z 2002 r. Nr 11 poz. 109/ oraz przepisy wykonawcze w związku z ustawą.
- 2) Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi /Dz. U. Nr 35, poz. 230 z p. zm./
- 3) Ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji /Dz. U. Nr 30 poz. 179 z p. zm./
- 4) Ustawa z dnia 24 kwietnia 1997 r. o przeciwdziałaniu narkomanii /Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 198/z p. zm.
- 5) Zarządzenie Nr 15/97 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 czerwca 1997 r. w sprawie form i metod działań policji w zakresie zapobiegania i zwalczania demoralizacji i przestępczości nieletnich.
- 6) Rozporządzenie MENIS z dnia 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny.
- 7) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 31 stycznia 2003 r. w sprawie szczegółowych form działalności wychowawczej i zapobiegawczej wśród dzieci i młodzieży zagrożonych uzależnieniem /Dz. U. Nr 26, poz. 226/.
- 8) Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii
- 9) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.

- 10) Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe z p. zm. /Dz. U. z 2017 r. 59/ z p. zm.
- 11) Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 22 stycznia 2018 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii.
- 12) Statut Miejskiej Szkoły Podstawowej z Oddziałami Integracyjnymi nr 2 im. Karola Miarki.

ROZDZIAŁ II. Procedury reagowania w przypadku wystąpienia wewnętrznych i zewnętrznych zagrożeń fizycznych w szkole.

1. Zagrożenia zewnętrzne.

Do najczęściej występujących zewnętrznych zagrożeń fizycznych należą: podejrzenie podłożenia ładunku wybuchowego, podejrzenie otrzymania podejrzonej przesyłki, włamanie do szkoły połączone z kradzieżą, agresywne zachowanie ucznia, wtargnięcie osoby posiadającej broń, wtargnięcie terrorysty do szkoły, zagrożenie wybuchem pożaru lub wybuch pożaru, zagrożenie wybuchem gazu lub wybuch gazu, zagrożenie niebezpiecznymi środkami chemicznymi lub biologicznymi, zagrożenie katastrofą budowlaną i zagrożenie siłą żywiołową.

W niemal każdym z powyższych przypadków dochodzi do ogłoszenia **alarmu** i **ewakuacji** uczniów oraz personelu szkoły. Sposób ich przeprowadzenia powinien być znany wszystkim, a ćwiczenia w przeprowadzaniu ewakuacji powinny odbywać się raz w roku szkolnym.

1.1. Ewakuacja w trakcie lekcji i przerwy – zasady postępowania po ogłoszeniu alarmu w szkole/placówce oświatowej.

Alarm lokalny w szkole jest jednym z kilku rodzajów alarmów, które mogą być ogłaszane w konsekwencji wystąpienia zagrożeń ekologicznych lub innych spowodowanych działalnością człowieka. Ma on na celu **zapewnienie bezpieczeństwa w razie zagrożenia życia i zdrowia młodzieży** przebywającej na terenie szkoły. Najczęstszymi przyczynami, dla których może zajść konieczność ogłoszenia alarmu w szkole, są zagrożenia związane z powstaniem pożaru, a także możliwość rozprzestrzenienia na terenie szkoły niebezpiecznych substancji chemicznych lub ładunków wybuchowych.

Najważniejszym działaniem, jakie należy podjąć w przypadku stwierdzenia zagrożenia, jest jak najszybsze powiadomienie o niebezpieczeństwie wszystkich

osób znajdujących się w strefie zagrożenia i natychmiastowe podjęcie działań mających na celu ratowanie zdrowia i życia osób zagrożonych. W tym celu korzystamy z sygnału alarmu lokalnego, którym w szkole są trzy sygnały dzwonka, trwające około 10 sekund każdy, następujące bezpośrednio po sobie.

Alarm lokalny w szkole jest sygnałem, który powinien być znany wszystkim uczniom i pracownikom szkoły. Tylko w wypadku, gdy nastąpiło bezpośrednie zagrożenie życia, nauczyciel sam podejmuje decyzję o ewakuacji, nie czekając na ogłoszenie alarmu.

O ewakuacji decyduje dyrektor, który po otrzymaniu meldunku od nauczyciela lub innej osoby zgłaszającej zagrożenie oraz rozpoznaniu sytuacji podejmuje decyzję o zawiadomieniu służb (policja, straż pożarna) i ogłoszeniu alarmu. W sytuacji braku prądu, sygnał alarmowy może być ogłaszany za pomocą gwizdka lub dzwonka ręcznego z jednoczesnym komunikatem słownym podawanym przez osoby ogłaszające alarm. Jest to sygnał do natychmiastowego działania dla wszystkich pracowników szkoły oraz do bezwzględного wykonywania poleceń nauczycieli przez uczniów.

W dużej liczbie przypadków wystąpienia zagrożenia bezpieczeństwa fizycznego niezbędne jest wezwanie odpowiednich służb drogą telefoniczną. Procedura wezwania powinna odbywać się zgodnie z poniższym schematem:

1) wybranie numeru odpowiedniej służby. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podanie następujących informacji:

- rodzaj stwierdzonego zagrożenia
- nazwę i adres szkoły
- imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
- telefon kontaktowy
- zrealizowane dotąd działania w reakcji na zagrożenie

2) potwierdzenie przyjęcie zgłoszenia i zapisanie danych przyjmującego zgłoszenie.

O zagrożeniu należy bezzwłocznie poinformować odpowiednie służby:

- Policja 997
- Straż Pożarna 998
- Pogotowie Ratunkowe 999

- Europejski Telefon Alarmowy obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej 112
- Pogotowie Energetyczne 991
- Pogotowie Gazowe 992
- Pogotowie Ciepłownicze 993
- Pogotowie Wodno-Kanalizacyjne 994
- Wojewódzkie Centrum Zarządzania Kryzysowego 987
- Infolinia Policji (połączenie bezpłatne) 800 120 226.

Wszystkie działania od tej chwili mają prowadzić do jak najszybszej ewakuacji wszystkich osób znajdujących się na terenie szkoły. Musimy wiedzieć, że od tej chwili bezwzględnie podporządkowujemy się poleceniom osób funkcyjnych. W przypadku uczniów taką osobą jest nauczyciel, z którym w tym momencie mamy zajęcia. Akcją nie może kierować wiele osób, bo prowadzi to tylko do dezorientacji i możliwości wybuchu paniki.

Po rozpoznaniu zagrożenia i dokonaniu oceny sytuacji nauczyciel decyduje o możliwej i najkrótszej drodze ewakuacji z budynku. Uczniowie na polecenie nauczyciela ustawiają się w szeregu i w sposób zorganizowany kierują się do wskazanego wyjścia ewakuacyjnego. Należy się poruszać po prawej stronie korytarzy i klatek schodowych, wykonując polecenia osób funkcyjnych. Jeżeli alarm zostanie ogłoszony w czasie przerwy, uczniowie powinni skupić się wokół najbliższego stojącego nauczyciela. Nauczyciele i uczniowie, którzy mają lekcje na wyższych kondygnacjach, schodzą po stwierdzeniu, że uczniowie niższych kondygnacji opuścili już budynek i drogi ewakuacyjne są już wolne. Po opuszczeniu budynku uczniowie wraz z nauczycielem udają się na miejsce zbiórki. Jeżeli alarm jest ogłoszony w czasie przerwy to natychmiast udajemy się (jeżeli tylko nie zagraża to naszemu bezpieczeństwu) pod salę, gdzie mamy mieć zajęcia i stamtąd pod opieką nauczyciela postępujemy jak wyżej.

Zbiórka na placu alarmowym służy sprawdzeniu obecności uczniów klas i ustalenia osób nieobecnych. Jest to bardzo istotne dla prowadzenia akcji ratunkowej przez wezwane służby ratownicze.

Najważniejsze zasady, które powinien pamiętać i przestrzegać każdy uczeń z chwilą ogłoszenia alarmu w szkole:

- 1) słuchaj i wykonuj dokładnie polecenia nauczyciela
- 2) bądź opanowany, nie ulegaj panice
- 3) po przerwaniu zajęć udaj się na miejsce zbiórki wraz z klasą drogą wskazywaną przez nauczyciela
- 4) pomagaj osobom słabszym
- 5) bezwzględnie podporządkowuj się osobom funkcyjnym
- 6) nie lekceważ zagrożenia, nawet wówczas, gdy nie zagraża ci bezpośrednio.

W przypadku osób niepełnosprawnych bezpieczna ewakuacja powinna uwzględniać rodzaj oraz stopień niepełnosprawności, wiek wychowanków i ewentualne wykorzystanie na potrzeby ewakuacji pomocy ze strony innych osób (pracowników, uczniów).

Aby ułatwić ewakuację osób z niepełnosprawnościami możemy wykorzystać informacje zawarte w procedurach ewakuacji lub instrukcji bezpieczeństwa budynku:

- 1) należy sporządzić listę uczniów z różnymi rodzajami niepełnosprawności,
- 2) należy rozplanować zajęcia klas, w których uczą się osoby niepełnosprawne w taki sposób, by osoby te nie musiały przemieszczać się poza najniższą kondygnację naziemną budynku (przeważnie parter), należy przystosować drogi ewakuacyjne do poruszania się osób z różną niepełnosprawnością
- 3) należy wyznaczyć opiekuna osoby niepełnosprawnej na czas ewakuacji.

Osoby niepełnosprawne ruchowo często są w stanie samodzielnie pokonać drogę do bezpiecznego miejsca. Może to jednak opóźniać czas ewakuacji całej placówki. Jest to szczególnie istotne w pierwszej fazie opuszczania budynku. Warto uwzględnić konieczność przepuszczenia przed osobą niepełnosprawną strumienia ewakuowanych.

Bezpieczne, docelowe miejsce ewakuacji nie zawsze będzie znajdować się poza budynkiem szkolnym. W przypadku osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, miejsce takie powinno mieć odpowiednie wymiary (co najmniej 900

x 1400 mm). Jego położenie w pobliżu pionowej drogi ewakuacyjnej (schodów) wpłynie na podniesienie bezpieczeństwa osoby niepełnosprawnej.

Samodzielne pokonywanie dróg ewakuacyjnych przez osoby niewidome i niedowidzące może się wiązać z ogromnym stresem. Pomóc mogą wprowadzone w placówce rozwiązania łagodzące ten efekt: poziome znaki fluorescencyjne na podłogach i ścianach, podświetlone poręcze schodów, progi i przeszkody w kolorach kontrastujących z barwą ścian i otoczenia oraz oświetlenie ewakuacyjne. Sprawdzonym rozwiązaniem jest organizowanie tzw. grup pomocy koleżeńskiej oraz przydzielanie opiekunów uczniom niewidomym lub niedowidzącym. W pozostałych przypadkach niepełnosprawności aspekt przystosowania dróg ewakuacyjnych należy rozpatrywać indywidualnie.

Przykłady technik ewakuacji osób z niepełnosprawnościami:

- 1) wykorzystanie krzeselka lub wózka inwalidzkiego - ratownicy sadzają na nim osobę wymagającą pomocy, a następnie chwytają za nóżki oraz oparcie;
- 2) chwyt strażacki - ratownik przekłada swoją rękę między nogami osoby ratowanej, zaciskając ją na nadgarstku zwisającej ręki ratowanego, kładzie go sobie na barkach. chwyt kończynowy - jeden ratownik staje za głową ratowanego i chwytą go pod pachy, drugi ratownik jest odwrócony do ratowanego plecami i chwytą go pod kolana;
- 3) chwyt na barana - ratowany znajduje się na plecach ratownika, który podtrzymuje go obydwiema rękami za uda;
- 4) chwyt kołyskowy - klasyczny sposób przenoszenia małych dzieci;
- 5) wykorzystanie koca lub innego podobnego rozmiarami materiału - koc owija się wokół rąk i głowy;
- 6) ratowanie w ten sposób, by możliwe było ciągnięcie osoby po płaskiej równej powierzchni (szczególnie przydatne przy ewakuacji osób o dużej masie ciała, nieprzytomnych oraz w zadymieniu gdzie nie ma możliwości przyjęcia postawy wyprostowanej).

NAUCZYCIEL EWAKUJE SIĘ WRAZ Z DZIENNIKIEM LEKCYJNYM ORAZ UCZNIAMI BĘDĄCYMI POD JEGO OPIEKĄ – NA MIEJSCU EWAKUACJI SPRAWDZA PONOWNIE OBECNOŚĆ UCZNIÓW ZGODNIE Z DZIENNIKIEM.

1.2. Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły.

Poniższe rekomendacje odnoszą się do niezbędnej reakcji nauczyciela i dotyczą sytuacji wtargnięcia napastnika z niebezpiecznym narzędziem lub bronią, który strzela do osób znajdujących się na korytarzu i w salach lekcyjnych, tzw. *aktywny strzelec*.

- **Jeżeli nie miałeś szansy na ucieczkę, ukryj się, zamknij drzwi na klucz (zabarykaduj się)** - szybkie zamknięcie drzwi może uniemożliwić napastnikowi wejście do pomieszczenia i zabicie kolejnych osób.
- **Wycisz i uspokój uczniów** - wszelkie dźwięki wydostające się z sal lekcyjnych mogą spowodować próbę wejścia napastnika do pomieszczenia lub ostrzelanie sali lekcyjnej przez drzwi czy ścianę.
- **Zaopiekuj się uczniami ze SPE i uczniami, którzy potrzebują pomocy** - należy zwrócić szczególną uwagę na dzieci, które specyficznie reagują na stres i mogą mieć problemy z opanowaniem emocji.
- **Każ bezwzględnie wyciszyć, wyłączyć telefony** - niespodziewane sygnały telefonów mogą zdradzić obecność osób wewnątrz zamkniętych pomieszczeń i zachęcić napastnika do wejścia.
- **Poinformuj policję wysyłając informację tekstową - SMS o zaistniałej sytuacji** – w przypadku wtargnięcia napastnika do szkoły niezbędnym jest natychmiastowe przekazanie informacji policji.
- **Zasłoń okno, zgaś światło** - należy zaciemnić salę aby utrudnić obserwację osób zabarykadowanych w salach lekcyjnych przez osoby współpracujące z napastnikami, a znajdujące się na zewnątrz obiektu szkolnego.
- **Nie przemieszczaj się** - przemieszczanie się może powodować dźwięki lub cień, który może zostać zauważony przez napastników.
- **Stań poniżej linii okien, zejź ze światła drzwi** - przebywanie w świetle drzwi rzuca cień i może zostać zauważone przez napastników.
- **Zejź z linii strzału, połóż się na podłodze** - z reguły napastnicy strzelają na wysokości około 1 do 1,5 m. Strzały z broni palnej bez problemu penetrują drzwi i mogą zabić osoby znajdujące się wewnątrz.

- **Jeżeli padną strzały, nie krzycz** - napastnicy oddając na ślepo strzały przez zamknięte drzwi chcą sprowokować krzyki przerażonych osób i upewnić się czy w salach rzeczywiście nikogo nie ma.
- **Nie otwieraj nikomu drzwi** - interweniujące oddziały policji w przypadku takiej konieczności same otworzą drzwi. Napastnicy mogą zmusić osoby funkcyjne do przekazania komunikatu, który ma spowodować otwarcie drzwi.
- **W przypadku wtargnięcia napastnika do pomieszczenia podejmij walkę, która może być ostatnią szansą na uratowanie życia** - w sytuacji obecności aktywnego strzelca jego celem jest zabicie jak największej liczby ludzi. W takiej sytuacji podjęcie walki może dać jedyną szansę na uratowanie życia.

W przypadku bezpośredniego kontaktu z napastnikami, którzy dążą do przejęcia kontroli nad szkołą:

- **Wykonuj bezwzględnie polecenia napastnika** - wszelkie próby oporu mogą być uznane przez napastników jako akt agresji i zakończyć się śmiercią zakładników.
- **Na żądanie terrorystów oddaj im przedmioty osobiste, np. telefon** - wszelkie próby oszukania napastników mogą zakończyć się śmiercią osoby oszukującej.
- **Poinformuj, że nie możesz wykonać jakiegoś polecenia** - w takim przypadku ewentualne niewykonanie polecenia napastników nie zostanie potraktowane jako próba oporu.
- **Nie patrz terrorystom w oczy, unikaj kontaktu wzrokowego** - w takiej sytuacji patrzenie w oczy może zostać uznane za akt prowokacji i agresji.
- **Nigdy nie odwracaj się plecami do napastnika** - odwracanie plecami może zostać uznane jako akt agresji czy lekceważenia, utrudnia także orientację w sytuacji.
- **Nie zwracaj na siebie uwagi** - niezwracanie na siebie uwagi może zwiększyć szansę na uratowanie życia w przypadku, gdy zamachowcy zdecydują się zabić kogoś dla przykładu.

- **Nie lekceważ napastnika i nie bądź agresywny** - brak szacunku i agresja mogą zostać ukarane przez zamachowców.
- **Nie oszukuj terrorysty** - oszustwo może zostać potraktowane jako brak szacunku czy agresji i zostać ukarane.
- **Uspokój uczniów, zawsze zwracaj się do nich po imieniu** - zwracanie się do uczniów po imieniu pozwala na ich spersonalizowanie, co może spowodować lepsze ich traktowanie przez zamachowców.
- **Poinformuj napastnika o uczniach ze schorzeniami** - wiedza ta w konsekwencji obniży agresję ze strony zamachowców wobec dzieci, których zachowanie odstaje od reszty.
- **Pytaj zawsze o pozwolenie, np. gdy chcesz się zwrócić do uczniów** - każda aktywność podjęta bez zgody zamachowców może zostać potraktowana jako akt oporu czy agresji i w konsekwencji ukarana.
- **Zawsze korzystaj z dobrej woli terrorysty** - nigdy nie wiadomo, kiedy kolejny raz będziemy mogli napić się czy zjeść posiłek.

W przypadku działań antyterrorystycznych podjętych przez policję:

- **Nie uciekaj z miejsca zdarzenia, nie wykonuj gwałtownych ruchów** – możesz zostać uznany za terrorystę - policja w trakcie operacji odbijania zakładników nie jest w stanie odróżnić napastników od ofiar.
- **Nie próbuj pomagać służbom ratowniczym, dyskutować z nimi** - próba pomocy siłom bezpieczeństwa bez ich wyraźnej zgody czy prośby może zostać potraktowane jako akt agresji.
- **Położ się na podłodze, trzymaj ręce z otwartymi dłońmi najlepiej na wysokości głowy** - taka pozycja pozwala widzieć ewentualne niebezpieczne narzędzia będące w posiadaniu zamachowców, którzy wtopili się w szeregi zakładników.
- **Słuchaj poleceń i instrukcji grupy antyterrorystycznej, poddawaj się jej działaniom** - postawa taka ułatwia działania policji, a także identyfikację zamachowców, którzy próbują się wtopić w szeregi napastników.
- **Nie trzymaj oczu w przypadku użycia gazów łzawiących** - tarcie oczu tylko pogarsza skutki użycia gazu łzawiącego.

- **Pytaj o pozwolenie zaopiekowania się swoimi uczniami** - wszelkie samowolne działania mogą zostać potraktowane jako akt agresji i mogą utrudnić akcję ratunkową.
- **Odpowiadaj na pytania funkcjonariuszy** - policja zbiera kluczowe informacje mające się przyczynić do skutecznej akcji uwolnienia zakładników i identyfikacji zamachowców.
- **Bądź przygotowany na traktowanie ciebie jako potencjalnego terrorysty dopóki twoja tożsamość nie zostanie potwierdzona** - w pierwszej fazie operacji odbijania zakładników policja nie jest w stanie odróżnić zakładników od napastników, którzy często próbują się wtapiać w tłum i uciec z miejsca ataku.
- **Po wydaniu polecenia wyjścia – opuść pomieszczenie jak najszybciej, oddal się we wskazanym kierunku** - w przypadku interwencji sił bezpieczeństwa należy wykonać polecenia dokładnie tak, jak tego chcą siły interwencyjne.
- **Nie zatrzymuj się dla zabrania rzeczy osobistych, zawsze istnieje ryzyko wybuchu lub pożaru** - najważniejsze jest uratowanie życia i zdrowia, a dopiero później ratowanie dóbr materialnych.

NAUCZYCIEL EWAKUUE SIĘ WRAZ Z DZIENNIKIEM LEKCYJNYM ORAZ UCZNIAMI BĘDĄCYMI POD JEGO OPIEKĄ – NA MIEJSCU EWAKUACJI SPRAWDZA PONOWNIE OBECNOŚĆ UCZNIÓW ZGODNIE Z DZIENNIKIEM.

1.3. Podłożenie ładunku wybuchowego.

Specyfika zamachu bombowego polega na tym, że nie rozróżnia on „swoich” czy „obcych”, inaczej niż w przypadku porwania lub użycia broni palnej, które dotyczą konkretnych osób. Przez materiał wybuchowy rozumiemy związek chemiczny lub mieszaninę kilku związków chemicznych, która jest zdolna w odpowiednich warunkach do gwałtownej reakcji chemicznej i której towarzyszy wydzielenie wielkiej liczby produktów gazowych w postaci wybuchu (detonacji lub deflagacji).

Określenie ładunek materiału wybuchowego oznacza określoną ilość materiału wybuchowego przygotowanego do wysadzenia.

Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego:

- 1) **Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego zapamiętaj jak największą ilość szczegółów** - uzyskane informacje/szczegóły mogą być istotne dla policji dla identyfikacji sprawcy alarmu.
- 2) **Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje** – w przypadku stresującej sytuacji po pewnym czasie możesz mieć problemy z przypomnieniem sobie istotnych informacji.
- 3) **Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną w szkole za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 4) **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ma ona na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.
- 5) **Nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 6) **Sprawdź, jeżeli możesz, czy w klasie pozostały przedmioty, które nie należą do jej wyposażenia** - stwierdzenie obecności nieznanego przedmiotu w klasie może przyspieszyć akcję policji i zminimalizować skutki ewentualnej eksplozji.
- 7) **Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) **W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.

- 9) **Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Przez podejrzany pakunek rozumiemy przesyłkę, która może zawierać ładunek wybuchowy.

NAUCZYCIEL EWAKUJE SIĘ WRAZ Z DZIENNIKIEM LEKCYJNYM ORAZ UCZNIAMI BĘDĄCYMI POD JEGO OPIEKĄ – NA MIEJSCU EWAKUACJI SPRAWDZA PONOWNIE OBECNOŚĆ UCZNIÓW ZGODNIE Z DZIENNIKIEM.

1.4. Podłożenie podejrzanego pakunku.

Podejrzany pakunek to przesyłka z ładunkiem wybuchowym lub nieznaną substancją. W przypadku podejrzenia jej otrzymania:

- 1) **Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku** - należy założyć, że podejrzany pakunek jest ładunkiem wybuchowym, dopóki taka ewentualność nie zostanie wykluczona.
- 2) **Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku** – w przypadku ładunku wybuchowego może on eksplodować w trakcie próby manipulowania.
- 3) **Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala)** - okrycie pakunku w przypadku wycieku nieznanej substancji może ograniczyć rozprzestrzenianie się substancji.
- 4) **Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury** - osoba odpowiedzialna może zarządzić ewakuację całości personelu szkoły.
- 5) **Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji** - ewakuacja musi być rozpoczęta niezwłocznie po ogłoszeniu odpowiedniego sygnału. Ewakuacja ma na celu ochronę personelu przed skutkami ewentualnej eksplozji ładunku.

- 6) **Nie używaj telefonu komórkowego** - eksplozja ładunku może zostać zainicjowana falami emitowanymi przez telefon komórkowy.
- 7) **Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb** - w trakcie uruchomienia procedury niezbędna jest dyscyplina i niezwłoczne wykonywanie wszystkich poleceń osoby kierującej sytuacją kryzysową.
- 8) **W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi** - szybkie sprawdzenie obecności wszystkich dzieci, ułatwi zakończenie ewakuacji całości personelu szkoły.
- 9) **Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu** - informacja ta pozwoli rodzicom na sprawny odbiór dzieci i nie spowoduje blokowania dróg ewakuacyjnych.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku podejrzenia podłożenia na terenie szkoły ładunku wybuchowego lub podejrzanego pakunku:

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury:	Dyrektor placówki lub w przypadku jego nieobecności wicedyrektor. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego.	Stwierdzenie podejrzanego pakunku.
Prowadząc rozmowę z osobą informującą o podłożeniu ładunku wybuchowego, zapamiętaj jak największą ilość szczegółów	Odizoluj miejsce znajdowania się podejrzanego pakunku
Zapisz natychmiast wszystkie uzyskane lub zapamiętane informacje	Nie dotykaj, nie otwieraj i nie przesuwaj podejrzanego pakunku
Poinformuj niezwłocznie o otrzymaniu zgłoszenia osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury	Okryj pakunek w przypadku stwierdzenia wydobywania się z niego innej substancji (tylko jeżeli czas na to pozwala)
Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji	Poinformuj o stwierdzeniu pakunku osobę odpowiedzialną za uruchomienie procedury
Nie używaj telefonu komórkowego	Po usłyszeniu sygnału o podłożeniu ładunku wybuchowego rozpocznij ewakuację zgodnie z planem ewakuacji
	Nie używaj telefonu komórkowego

Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb		Bezwzględnie wykonuj polecenia osoby kierującej sytuacją kryzysową lub funkcjonariuszy służb	
W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi		W miejscu ewakuacji policz wszystkie dzieci i poinformuj osobę odpowiedzialną za kierowanie działaniami kryzysowymi	
Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu		Poinformuj rodziców o miejscu odbioru dzieci i drodze dojazdu	
Sposób prowadzenia ewakuacji	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę administratora budynku (wyznaczonej osoby odpowiedzialnej za uruchomienie procedury) lub sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami		
Telefony alarmowe	Policja 997	Telefon alarmowy 112	
Sposób powiadamiania służb	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje	nazwę i adres szkoły	
		rodzaj stwierdzonego zagrożenia	
		imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję	
		telefon kontaktowy	
		zrealizowane przedsięwzięcia	
		potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie	
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę na osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie się przez dzieci zgodnie z potrzebami danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.		
Zarządzanie na wypadek sytuacji kryzysowej	Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.		
Obowiązki pracowników	Zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury		
	Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury		
	Znać sygnał uruchamiający procedurę		
	Mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych		
	Znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury		

	Znać miejsce ewakuacji.
	Szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury
	Stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

NAUCZYCIEL EWAKUJE SIĘ WRAZ Z DZIENNIKIEM LEKCYJNYM ORAZ UCZNIAMI BĘDĄCYMI POD JEGO OPIEKĄ – NA MIEJSCU EWAKUACJI SPRAWDZA PONOWNIE OBECNOŚĆ UCZNIÓW ZGODNIE Z DZIENNIKIEM.

1.5. Wypadek skażenia chemicznego lub biologicznego szkoły.

Przez zagrożenie chemiczne rozumiemy uwolnienie niebezpiecznych dla ludzi i środowiska pierwiastków chemicznych oraz ich związków, mieszanin lub roztworów występujących w środowisku lub powstałych w wyniku działalności człowieka. Zagrożenie może wynikać także z stosowania broni biologicznej (broń B, broń bakteriologiczna). W broni B ładunki bojowe są wypełnione mikroorganizmami chorobotwórczymi: bakteriami (wąglik, bruceloza etc.) wirusami (ospy, gorączki krwotocznej, zapalenia mózgu, wirusa HIV), toksynami (rycyna, toksyna otulinowa), grzybami lub pierwotniakami.

SYTUACJA, GDY NASTĄPIŁO SKAŻENIE SZKOŁY (SZKOŁA OTRZYMUJE INFORMACJĘ O MOŻLIWYM SKAŻENIU SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ - NP. TELEFON O ZAMIARZE ATAKU).

Należy wówczas:

- 1) zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, a osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru;
- 2) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego ataku;
- 3) w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;

- 4) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;
- 5) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;
- 6) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;
- 7) do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych;
- 8) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE NATYCHMIAST LUB SZYBKO PO JEGO POJAWIENIU SIĘ.

Należy wówczas:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- 2) aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem;
- 3) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- 4) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- 5) powiadomić osobę odpowiedzialną za zarządzanie kryzysowe w szkole - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- 6) zaalarmować wszystkie osoby przebywające na terenie szkoły i ewakuować je w rejon ewakuacji, przemieszczając się pod wiatr oraz poprzecznie do kierunku wiatru - rejonów ewakuacji powinno być kilka, znajdujących się

w różnych kierunkach od szkoły, gdyż nie znamy kierunku wiatru, z jakiego będzie wiał w czasie przedmiotowego zagrożenia, rejonem ewakuacji powinien być budynek/budynki, a nie otwarta przestrzeń;

7) natychmiast po ogłoszeniu ewakuacji powiadomić odpowiednie służby - policja, straż pożarna, pogotowie ratunkowe kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;

8) jeśli miał miejsce kontakt z substancją, należy: umyć dokładnie ręce wodą i mydłem, zdjąć ubranie, które miało kontakt z podejrzaną substancją i włożyć do plastikowego worka;

9) po kontakcie z substancją nie wolno: jeść, pić, palić do czasu uzyskania zgody odpowiednich służb - policja, straż pożarna, wyspecjalizowana jednostka zwalczania skażeń i zakażeń;

10) w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację;

11) sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji;

12) w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki - maski pyłowe, gazę, watę, kwas octowy, sok cytrynowy, oliwę jadalną, wodę, wodę utlenioną, mydło, olej parafinowy, środki pobudzające krążenie, spirytus do zmywania skóry;

13) przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznego do wnętrza pomieszczeń - częsta zmiana tamponu lub nawilżanie go wodą zabezpiecza przed nadmiernym pochłanianiem substancji;

14) powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku;

15) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

SYTUACJA, GDY SZKOŁA ZOSTAŁA SKAŻONA SUBSTANCJĄ CHEMICZNĄ/BIOLOGICZNĄ, A ZAGROŻENIE ZOSTAŁO WYKRYTE PÓŹNO,

**NP. GDY POJAWIŁY SIĘ OBJAWY REAKCJI NA SUBSTANCJĘ LUB/I
OGNISKA ZACHOROWAŃ:**

Należy wtedy:

- 1) nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy;
- 2) powiadomić osobę odpowiedzialną w szkole za zarządzanie kryzysowe - dyrektora, zastępcę dyrektora, osobę upoważnioną przez dyrekcję;
- 3) przykryć substancję np. kocem, aby zapobiec jej rozprzestrzenianiu;
- 4) pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów;
- 5) opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób;
- 6) ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły;
- 7) natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby - policję, straż pożarną, pogotowie ratunkowe, kładąc szczególny nacisk na zawarcie w tym powiadomieniu informacji o charakterze potencjalnego zagrożenia;
- 8) w szkole zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację a budynek szkoły wraz ze wszystkimi obecnymi wewnątrz osobami odizolować od bezpośredniego otoczenia przygotowując się do ewentualnej kwarantanny;
- 9) oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Poniższa tabela prezentuje instrukcję postępowania w przypadku skażenia substancją chemiczną lub biologiczną terenu szkoły oraz zagrożenia skażeniem ww. substancjami.

Osoby odpowiedzialne za uruchomienie procedury	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona
Szkoła otrzymuje informację o możliwym skażeniu substancją	zaalarmować wszystkich przebywających na terenie szkoły, osoby przebywające na zewnątrz ewakuować do budynku szkoły przemieszczając się pod wiatr oraz

chemiczną/biologiczną (np. telefon o zamiarze ataku) gdy nie nastąpiło skażenie placówki	poprzecznie do kierunku wiatru
	natychmiast po ogłoszeniu alarmu powiadomić odpowiednie służby
	w budynku - szkole, zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
	w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze
	przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środka biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń
	powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
	do chwili odwołania alarmu lub zarządzenia ewakuacji, nie wolno opuszczać uszczelnionych pomieszczeń, przebywać w pobliżu okien i innych otworów wentylacyjnych
Szkola została skażona substancją chemiczną/biologiczną, a zagrożenie zostało wykryte natychmiast lub szybko po jego pojawieniu się	oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.
	nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy
	aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem
	pozamykać okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów
	opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych
	w obiekcie – budynku, do którego nastąpiła ewakuacja zamknąć i uszczelnić okna, drzwi, otwory wentylacyjne, wyłączyć klimatyzację
	sporządzić listę osób, które miały kontakt z podejrzaną substancją albo znalazły się w odległości ok. 5 m od niej. Listę przekazać policji.
	w miarę możliwości gromadzić podręczne środki ratownicze i odtrutki
	przygotować wilgotne tampony do ochrony dróg oddechowych, na wypadek przeniknięcia środków biologicznego lub chemicznych do wnętrza pomieszczeń
	powstrzymać się od picia, spożywania posiłków, palenia oraz prac wymagających dużego wysiłku
	oczekiwać na pojawienie się odpowiednich służb i postępować zgodnie z otrzymanymi od nich wytycznymi.

Szkola została skażona substancją chemiczną/biologiczną a zagrożenie zostało wykryte późno, np. gdy pojawiły się objawy reakcji na substancję lub/i ogniska zachorowań:	nie dotykać i nie wąchać podejrzanych przedmiotów, nie sprzątać proszku, nie ścierać cieczy	
	poinformować kierownictwo szkoły	
	aby zapobiec rozprzestrzenianiu się substancji, przykryć ją np. kocem	
	zamknąć okna oraz drzwi i wyłączyć klimatyzację, nie dopuścić do przeciągów	
	opuścić pomieszczenie, w którym wykryto/stwierdzono obecność podejrzanej substancji i nie wpuszczać do niego innych osób	
Sposób prowadzenia ewakuacji	ogłosić alarm i wszystkich uczniów, nauczycieli oraz pracowników znajdujących się bezpośrednio poza budynkiem, a przebywających na terenie szkoły ewakuować do wnętrza szkoły	
	Ewakuację można przeprowadzić tylko na wyraźną komendę sił interweniujących i zgodnie z ich wskazówkami	
Sposób reakcji na sygnał dźwiękowy	Sygnał dźwiękowy	ewakuacja
	Sygnał dźwiękowy	wejść i pozostać w budynku
Telefony alarmowe	Policja 997 Straż pożarna 998 Pogotowie Ratunkowe 999 Telefon alarmowy 112	
Sposób powiadamiania służ	Wybierz jeden z ww. numerów. Po zgłoszeniu się dyżurnego operatora danej służby podaj następujące informacje:	nazwę i adres szkoły
		rodzaj stwierdzonego zagrożenia
		imię i nazwisko oraz pełnioną funkcję
		telefon kontaktowy
		zrealizowane przedsięwzięcia
		potwierdź przyjęcie zgłoszenia i zapisz dane przyjmującego zgłoszenie
Sposób postępowania z uczniami ze SPE	Nauczyciele odpowiedzialni za opiekę na osobami niepełnosprawnymi dbają o zachowanie się przez dzieci zgodnie z potrzebami danej sytuacji. W przypadku konieczności ewakuacji zapewniają pomoc zgodnie z wcześniejszymi ustaleniami.	
Zarządzanie na wypadek sytuacji kryzysowej	Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.	
Obowiązki pracowników	Zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury	
	Brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury	

	Znać sygnał uruchamiający procedurę
	Mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury i koordynację ewakuacji osób niepełnosprawnych
	Znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury
	Znać miejsce ewakuacji
	Szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury
	Stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

NAUCZYCIEL EWAKUJE SIĘ WRAZ Z DZIENNIKIEM LEKCYJNYM ORAZ UCZNIAMI BĘDĄCYMI POD JEGO OPIEKĄ – NA MIEJSCU EWAKUACJI SPRAWDZA PONOWNIE OBECNOŚĆ UCZNIÓW ZGODNIE Z DZIENNIKIEM.

2. Zagrożenia wewnętrzne.

Do najważniejszych zagrożeń wewnętrznych w szkole należą: agresywne zachowania ucznia oraz zjawisko tzw. fali, korzystanie przez uczniów z substancji psychoaktywnych, kradzież lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, pedofilia, pornografia, prostytutka, picie alkoholu, wypadek lub czyn karalny dokonany przez ucznia.

Zagrożeniom w szkole zwykle towarzyszą poprzedzające je lub im towarzyszące widoczne symptomy zachowań uczniów, na podstawie których można je rozpoznać. Ofiary negatywnych działań w szkole zwykle skarżą się na bóle głowy czy brzucha lub na brak apetytu. Często pojawia się pośród nich niechęć do chodzenia do szkoły (wagary) lub całkowita absencja. W rodzinie pojawia się agresja wobec rodzeństwa i rodziców, widoczny niepokój, rozdrażnienie lub lękowe reagowanie na różne sytuacje. Uczniowie izolują się i szukają samotności. Odbija się to negatywnie na ich wynikach w nauce. Nauczyciele i rodzice powinni zauważyć te zachowania i rozpocząć wyjaśnianie ich przyczyn. Należy pamiętać, że uczniowie na ogół ukrywają, iż stali się ofiarami czynów zabronionych, wstydzą się, nie chcą martwić nauczycieli/rodziców. Wreszcie przypisują sobie winę za to, co ich spotkało.

Niewłaściwe zachowania uczniów a w konsekwencji zagrożenia dla bezpieczeństwa w szkole z ich strony mają wiele przyczyn:

- uwarunkowania osobowościowe sprawcy – jego kłopoty w nauce, nieumiejętność przystosowania się do środowiska szkolnego, zazdrość w odniesieniu do kolegów z rodzin lepiej sytuowanych, rywalizacja w nauce, zazdrość o oceny,
- środowisko pozaszkolne - otoczenie ucznia, uwarunkowania społeczno-rodzinne,
- wpływ rodziny, telewizji, Internetu, gier komputerowych,
- środowisko szkolne - konflikty między rówieśnikami, dominacja starszych kolegów, próba zaistnienia w grupie - zdobycia kontroli nad rówieśnikami, chęć imponowania, wyróżnienia się wśród społeczności szkolnej,
- błędne funkcjonowanie szkoły - duża liczba uczniów, hałas, anonimowość uczniów, brak współpracy z rodzicami, Policją, nieumiejętność zagospodarowania czasu wolnego uczniów, czy brak zajęć pozalekcyjnych,
- błędy popełnianie przez nauczycieli w procesie kształcenia - niesprawiedliwe ocenianie, niedostateczna kontrola ucznia, tworzenie sytuacji stresowych, wyśmiewanie ucznia.

Źródłem problemów w szkole może być też zestresowany i przemęczony nauczyciel, nie potrafiący poradzić sobie z agresją dzieci, żyjący w poczuciu niedoceny jego pracy przez rodziców uczniów i kierownictwo szkoły, niepewny swojej przyszłości zawodowej i dotknięty trudnościami materialnymi, reprezentujący przedmiotowy stosunek do ucznia.

Sytuacje zagrożenia rodzą się w codziennych sytuacjach w szkole, kreowanych przez uczniów, a to przejawia się w:

- systematycznym dokuczaniu, wyśmiewaniu, ośmieszaniu, przezywaniu, robieniu sobie żartów, biciu, popychaniu i kopaniu;
- prezentowaniu dominacji wobec innych, chęci podporządkowania ich, w używaniu gróźb i siły;
- spadku zainteresowania szkołą;

- niechęcią do podejmowania aktywności na rzecz społeczności lokalnej;
- niekontrolowanych - nieadekwatne do wieku i sytuacji - wybuchach gniewu, impulsywności;
- nastawieniu „na nie ” i agresji wobec dorosłych;
- nieprawidłowym zachowaniu się w stosunku do nauczyciela/wychowawcy - chęć dominacji nad kimś silniejszym, stojącym wyżej w hierarchii;
- braku poczucia winy i wstydu, a nawet zadowoleniu z własnych negatywnych zachowań;
- prezentacji postaw aspołecznych: kradzieży, wandalizmu, picia alkoholu, testowaniu narkotyków;
- przejawianiu zachowań agresywnych w stosunku do zwierząt;
- fascynacji sytuacjami ukazującymi sceny przemocy, inicjowaniu rozmów na tematy związane z używaniem niebezpiecznych narzędzi;
- ekspresji wyrażanej w pracach szkolnych, ukierunkowanej na zjawiska związane z przemocą, pracach plastycznych obrazujących sceny agresji;
- nadmiernym zainteresowaniem funkcjonowania grup przestępczych (próbach nawiązania kontaktu);
- rozmowach na tematy związane z bronią, przynoszeniu na teren szkoły niebezpiecznych narzędzi (m. in. broni, materiałów wybuchowych).

Przyczyną zagrożeń mogą być także zachowania nauczycieli takie, jak:

- drwina i złośliwość wobec uczniów;
- presja psychiczna, ośmieszanie, lekceważenie;
- agresja słowna - dokuczanie, wyśmiewanie;
- naruszenie nietykalności cielesnej;
- groźby w stosunku do ucznia;
- niesprawiedliwe ocenianie, ograniczanie możliwości rozwoju zainteresowań lub umiejętności ucznia;
- kumoterstwo pośród nauczycieli - tzw. solidarność zawodowa - nauczyciele bronią siebie nawzajem i są w stanie zrobić naprawdę wszystko, by zachować dobre imię i nie wprowadzać zbędnego zamętu do placówki;
- brak autorytetu wśród młodzieży.

Rekomendacje dla działań w szkole

1.	Nie należy bagatelizować żadnego sygnału świadczącego o fakcie zaistnienia zagrożenia. Należy przeciwdziałać temu zjawisku na możliwie wczesnym etapie jego powstawania.
2.	Należy dać możliwość uczniowi poinformowania nauczyciela lub pedagoga o zaistniałej sytuacji związanej z czynnością niebezpieczną, budując atmosferę zaufania.
3.	Należy wyciągać konsekwencje w stosunku do osób dopuszczających się czynów zabronionych.
4.	W ramach działań profilaktycznych podczas lekcji wychowawczych, przy współpracy z ekspertami i specjalistami, należy informować uczniów o skutkach i konsekwencjach związanych z zagrożeniami w szkole jak i poza nią.
5.	Należy tworzyć przyjazne środowisko pracy i nauki poprzez sprawiedliwe ocenianie, jasne, czytelne, sprawiedliwe normy, przyjazny nadzór nad uczniami, sprawną organizację życia szkolnego.
6.	Należy podejmować działania integrujące zespoły klasowe, poznawanie się uczniów, sprzyjające budowie pozytywnych relacji w klasie.
7.	Należy budować relacje na autorytecie nauczyciela: nauczyciel powinien jasno określić zasady pracy i wymagania wobec uczniów, prowadzić lekcje w sposób zrozumiały, szanować ucznia i udzielać mu wsparcia, sprawować kontrolę w klasie i interweniować w razie zachowania naruszającego normy.
8.	Należy diagnozować sytuacje w szkole w kontekście występowania zagrożeń wewnętrznych w placówce, przeciwdziałania i usuwania oraz monitorować postępy i efekty wprowadzonych działań.
9.	Niezbędna jest edukacja profilaktyczna jako forma merytorycznego wsparcia w zakresie rozwiązywania problemów kierowana do nauczycieli, osób współpracujących z uczniami i rodziców.
10.	Należy organizować rozmowy, pogadanki i dyskusje z rodzicami.

Niektóre z czynów stanowiących fizyczne zagrożenie wewnętrzne w szkole mają znamiona czynów zabronionych. Należy pamiętać, że na zasadach określonych w Kodeksie Karnym odpowiada osoba, która popełniła czyn zabroniony po ukończeniu 17 lat. Określa to art. 10 par.1 Kodeksu Karnego. Także niektóre czyny osoby, która ukończyła 15 lat rozpatrywane są jako przestępstwa – określa je szczegółowo art. 10 par.2 KK.

Nie oznacza to jednak, że odpowiedzialności nie mogą podlegać osoby młodsze. Odpowiedzialność przed Sądem Rodzinnym i dla Nieletnich ponoszą osoby, które w chwili popełnienia czynu ukończyły 13 lat, jednak taki czyn nie stanowi przestępstwa, a jedynie jest to czyn karalny, a sprawca podlega stosowaniu środków

wychowawczych przewidzianych w ustawie o postępowaniu w sprawach nieletnich.

Poniżej opisano procedury postępowania w przypadku wystąpienia w szkole przypadków najczęściej występujących fizycznych zagrożeń wewnętrznych:

2.1. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia agresywnych zachowań w szkole lub tzw. fali.

2.1.	AGRESYWNE ZACHOWANIA UCZNIA W SZKOLE LUB PRZYPADKI TZW. FALI
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek wystąpienia na terenie szkoły zachowań agresywnych tj. agresji fizycznej i agresji słownej ucznia wobec ucznia lub nauczyciela.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Procedura postępowania jest uruchamiana przez osobę, która zauważyła przedmiotowe zachowanie lub której je zgłoszono. O stopniu zaawansowania procedury i podejmowanych w niej krokach decyduje: dyrektor placówki, a w przypadku jego nieobecności wicedyrektor lub pedagog szkolny. Czynnościami realizowanymi w trakcie procedury kieruje dyrektor placówki, wicedyrektor lub osoba przez niego wyznaczona.
Sposób postępowania	1. Agresja fizyczna 1.1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. Obowiązkiem każdego pracownika szkoły, który zaobserwował atak agresji fizycznej lub został o nim poinformowany jest przerwanie tego zachowania. Pracownik szkoły powinien w sposób stanowczy i zdecydowany przekazać uczestnikom agresji, że nie wyraża zgody na takie zachowanie. Należy mówić dobitnie, głośno, stanowczo, używać krótkich komunikatów. W razie potrzeby należy zadbać o uniemożliwienie dalszego kontaktu między uczniami. 1.2. Należy powiadomić pielęgniarkę szkolną (jeśli taka jest w szkole), pedagoga/psychologa i dyrektora szkoły oraz powiadomić wychowawcę/ów oraz rodziców (opiekunów prawnych) agresora i ofiary. 1.3. W przypadku zagrożenia życia (stan nieprzytomny) - pielęgniarka, pedagog/psycholog lub dyrektor szkoły wzywa natychmiast karetkę pogotowia, nawet bez uzyskania zgody rodziców (opiekunów prawnych). 1.4. Opiekę nad uczniem podczas udzielania pomocy medycznej, ale bez możliwości udzielenia zgody na operację, sprawuje osoba wyznaczona przez dyrektora szkoły.

	1.5. Decyzję o dalszym leczeniu dziecka podejmują rodzice (opiekunowie prawni) poszkodowanego. 1.6. Pedagog szkolny/psycholog szkolny i wychowawcy klas przeprowadzają rozmowy z rodzicami (opiekunami prawnymi) obydwu stron oraz ze sprawcą i ofiarą. Z rozmów sporządzają notatkę. 1.7. Pedagog/psycholog szkolny powinien podjąć się interwencji kryzysowej wobec ofiary przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi. 1.8. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. W przypadku wszczynania kolejnych ataków przez agresora, z widocznymi skutkami pobicia - szkoła kieruje sprawę na Policję, od postępowania której zależą dalsze losy sprawcy przemocy. Wobec agresora stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie i/lub regulaminie szkoły. 2. Agresja słowna 1.1. Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie i wyeliminowanie tego zjawiska. 1.2. Należy powiadomić wychowawcę klasy i/lub dyrektora, pedagoga/psychologa. 1.3. Wychowawca (pedagog lub psycholog) przeprowadza rozmowę z uczniem mającą na celu wyjaśnienie okoliczności zdarzenia. Rozmowę z ofiarą i agresorem należy przeprowadzić osobno. 1.4. Wychowawca (pedagog/psycholog) przeprowadza rozmowę ze sprawcą i ofiarą w celu ustalenia okoliczności zdarzenia, ustala wraz ze sprawcą formę zadośćuczynienia. 1.5. zaistniałym zdarzeniu należy poinformować rodziców/opiekunów prawnych uczestników zdarzenia. 1.6. Pedagog/psycholog szkolny powinien podjąć się interwencji kryzysowej wobec ofiary przemocy, wskazać, jak należy rodzić sobie w kontaktach z innymi. 1.7. W przypadku agresji fizycznej poczucia bezpieczeństwa i wsparcia wymagają również świadkowie ataku. Należy przeprowadzić rozmowę ze świadkami przemocy, wyjaśnić im pojęcie agresji, przypomnieć normy i zasady reagowania na przemoc, ustalić działania w podobnych przypadkach. 1.8. W poważnych przypadkach np. uzyskania informacji o popełnieniu przestępstwa ściganego z urzędu lub przestępstwa ściganego na wniosek poszkodowanego powiadamiana jest Policja. 1.9. Wobec ucznia przejawiającego zachowania agresywne
--	---

	stosuje się konsekwencje przewidziane w statucie lub regulaminie szkoły.
Obowiązki pracowników szkoły	Należy: ▪ zapoznać się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury. ▪ brać udział w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury. ▪ mieć zapisane numery telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury ▪ znać swoje zadania na wypadek uruchomienia procedury. ▪ szkolić uczniów w zakresie postępowania na wypadek uruchomienia procedury. ▪ stosować się do poleceń osoby zarządzającej sytuacją kryzysową.

2.2. Procedura postępowania na wypadek znalezienia w szkole substancji psychoaktywnych.

2.2.	ZNALEZIENIE W SZKOLE SUBSTANCJI PSYCHOAKTYWNYCH
Cel	Zapewnienie zdrowia i bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów przebywających w szkole/placówce w sytuacji zagrożeń wewnętrznych związanych z rozprowadzaniem niebezpiecznych środków odurzających oraz odurzeniem alkoholem, narkotykami lub „dopalaczami”.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor szkoły, pedagog szkolny/psycholog szkolny
Podstawy uruchomienia procedury	Wystąpienie zagrożenia: (1) rozpowszechnianiem środków odurzających (narkotyków, dopalaczy) lub alkoholu, (2) zdrowia ucznia po użyciu środka odurzającego lub spożycia alkoholu oraz (3) zdrowia ucznia w wyniku wypadku w szkole lub poza nią.
Sposób działania	1. W przypadku znalezienia podejrzanej substancji odurzającej na terenie szkoły, należy: 1.1. zachować szczególne środki ostrożności; 1.2. zabezpieczyć substancję przed dostępem do niej uczniów oraz ew. jej zniszczeniem; 1.3. powiadomić dyrektora szkoły, który powiadamia Policję; 1.4. ustalić (jeżeli to możliwe), do kogo znaleziona substancja należy 1.5. przekazać Policji zabezpieczoną substancję oraz informację o zaistniałej sytuacji; 1.6. opracować i prowadzić projekty edukacyjne dot. w/w problematyki.

	2. W przypadku podejrzenia ucznia o posiadanie środków odurzających należy: 2.1. odizolować ucznia od pozostałych uczniów w klasie; 2.2. powiadomić dyrektora szkoły, dyrektor powiadamia Policję lub pogotowie ratunkowe; 2.3. powiadomić rodziców/prawnych opiekunów ucznia; 2.4. poinformować rodziców o obowiązujących procedurach w szkole/placówce; 2.5. przeprowadzić z uczniem w obecności rodziców / opiekunów prawnych dziecka rozmowę o złamaniu obowiązującego prawa szkolnego W dalszej kolejności należy objąć ucznia działaniami profilaktycznymi lub wychowawczymi. Wsparcia należy udzielić również rodzicom/opiekunom prawnym ucznia; 2.6. podjąć wraz z rodzicami działania interwencyjne w zakresie posiadania i rozprowadzania środków odurzających. W przypadku rozpoznania stanu odurzenia przez policję lub pogotowie ratunkowe: 2.7. przeprowadzić rozmowę z rodzicami wskazując argumenty dla zagrożenia zdrowia, wskazać działania, instytucje mogące służyć pomocą w zaistniałej sytuacji; 2.8. powiadomić właściwe instytucje zajmujące się zdrowiem ucznia; 2.9. powiadomić Sąd Rodzinny.
	3. W przypadku odmowy współpracy przez rodziców: 3.1. szkoła pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rodzinny lub Policję; 3.2. szkoła współpracuje z instytucjami w zakresie pomocy i wsparcia ucznia; 3.3. szkoła udziela informacji i przekazuje dotychczasowe sposoby postępowania z uczniem; 3.4. szkoła monitoruje ucznia do czasu osiągnięcia przez niego pełnoletniości.
Obowiązki pracowników szkoły	Należy: • zapoznać się ze skutecznymi działaniami profilaktycznymi; • zapoznać się z rodzajami i wyglądem środków odurzających; • zapoznać się z symptomami wskazującymi na odurzenie narkotykiem; • zapoznać się z symptomami nadużycia alkoholu; • prowadzić regularnie zajęcia z zakresu zagrożenia zdrowia środkami niebezpiecznymi; • prowadzić systematyczne zajęcia z zakresu stosowania

	obowiązującego w szkole Prawa; • realizować projekty edukacyjne z uczniami o współczesnych zagrożeniach; • prowadzić cykliczne szkolenia dla rodziców o zagrożeniach zdrowia dzieci; • prowadzić ciągłą obserwację uczniów w kontekście ich zdrowia i bezpieczeństwa; • poznać nazwy instytucji pomocowych zajmujących się uzależnieniami; • zapoznawać się na bieżąco z przepisami obowiązującego Prawa w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa uczniów; • zapoznawać się z programami rekomendowanymi, które możesz upowszechniać w swojej szkole (www.programyrekomendowane.pl)
--	--

2.3. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych.

2.3.	KRADZIEŻ LUB WYMUSZENIE PIENIĘDZY LUB PRZEDMIOTÓW WARTOŚCIOWYCH
Cel	Celem procedury jest określenie sposobu postępowania na wypadek stwierdzenia w szkole przypadku kradzieży lub wymuszenia pieniędzy lub przedmiotów wartościowych, dokonanego przez ucznia.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Za uruchomienie i anulowanie procedury oraz kierowanie koniecznymi działaniami odpowiadają kolejno: dyrektor placówki, w przypadku jego nieobecności wicedyrektor, a w przypadku jego nieobecności inny pracownik szkoły.

Sposób działania	Kradzież lub wymuszenie przedmiotu znacznej wartości: 1. Działania mające na celu powstrzymanie i niwelowanie tego zjawiska winny zostać podjęte bezzwłocznie. 2. Osoba, która wykryła kradzież, winna bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły. 3. Należy przekazać sprawcę czynu (o ile jest znany i przebywa na terenie szkoły) pod opiekę dyrektora szkoły. 4. Należy zabezpieczyć dowody przestępstwa tj. przedmiotów pochodzących z kradzieży lub wymuszenia i przekazanie ich Policji. 5. Należy zażądać, aby uczeń przekazał skradzioną rzecz, pokazał zawartość torby szkolnej oraz kieszeni we własnej odzieży oraz przekazał inne przedmioty budzących podejrzenie co do ich związku z poszukiwaną rzeczą - w obecności innej osoby, np. wychowawcy klasy, pedagoga szkolnego, dyrektora lub innego pracownika szkoły (należy pamiętać, że pracownik szkoły nie ma prawa samodzielnie wykonać czynności przeszukania odzieży ani teczek ucznia. Może to zrobić tylko Policja). 6. We współpracy z pedagogiem szkolnym należy ustalić okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia. 7. Dyrektor szkoły winien wezwać rodziców (opiekunów prawnych) sprawcy i przeprowadzić rozmowy z uczniem w ich obecności. Należy sporządzić notatkę z tej rozmowy podpisaną przez rodziców. 8. Należy powiadomić Policję lub Sąd Rodzinny. 9. sprawca winien dokonać zadośćuczynienia poszkodowanemu w kradzieży.
Obowiązki pracowników	• Zapoznanie się z czynnościami realizowanymi w trakcie uruchamiania procedury. • Wzięcie udziału w treningach i szkoleniach z zakresu stosowania procedury. • Posiadanie - dostępnych w każdej chwili – numerów telefonów osób odpowiedzialnych za uruchomienie procedury. • Posiadanie wiedzy o swoich zadaniach na wypadek uruchomienia procedury. • Stosowanie się do poleceń osoby zarządzającej procedurą.

2.4. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków pedofilii w szkole.

2.4.	WYSTĄPIENIE PRZYPADKU PEDOFILII W SZKOLE
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego wynikającego z możliwości pojawienia się osób, które psychicznie i fizycznie będą molestowały dzieci

	i nakłaniały do czynności seksualnych.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. osoba wyznaczona w przypadku nieobecności.
Sposób działania	Należy bezzwłocznie podjąć działania mające na celu powstrzymanie tego zjawiska. 1. w pierwszym kroku po stwierdzeniu zagrożenia należy powiadomić dyrektora oraz pedagoga/psychologa szkolnego 2. w przypadku potwierdzenia informacji o pojawianiu się osób obcych, zaczepiających uczniów, należy bezzwłocznie powiadomić najbliższą placówkę Policji 3. następnie dyrektor szkoły winien przekazać pracownikom szkoły informację o stwierdzonym zagrożeniu 4. wychowawcy klas oraz pedagogowie szkolni winni podjąć działania interwencyjne wśród uczniów w celu wskazania potencjalnego zagrożenia oraz wskazania możliwych form przekazania informacji o osobach, które mogą stwarzać zagrożenie 5. w przypadku stwierdzenia, że uczeń był molestowany, bezzwłocznie powinni zostać powiadomieni rodzice/prawni opiekunowie ucznia oraz policja w celu przeprowadzenia czynności sprawdzających, które umożliwią ustalenie sprawcy molestowania 6. wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny przeprowadza indywidualną rozmowę z uczniem, ustala okoliczności 7. dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia 8. wychowawca lub pedagog/psycholog szkolny winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami/prawnymi opiekunami ucznia sprawcy na temat zdarzenia, a także pokierować pod opiekę Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej 9. dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustali działania z udziałem psychologa dziecięcego lub pedagoga w celu zapewnienia opieki na uczennicą/ucznem
Podstawy prawne uruchomienia procedury	Kodeks Karny: art. 197 § 3; art. 200 art. 200a; art. 200b;

2.5. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków rozpowszechniania pornografii w szkole przez ucznia.

2.5.	PRZYPADEK ROZPOWSZECHNIANIA PORNOGRAFII W SZKOLE PRZEZ UCZNIA
------	---

Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z rozpowszechnianiem materiałów o charakterze pornograficznym.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Sposób działania	1. W przypadku powzięcia przez nauczyciela/rodzica lub inną osobę informacji o rozpowszechnianiu przez ucznia pornografii w Internecie, w szkole należy bezzwłocznie powiadomić dyrektora szkoły oraz administratora sieci o zaistniałym zdarzeniu 2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje informację o osobach, które pokazywały materiały pornograficzne, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez sprawców zdarzenia. 3. Dyrektor szkoły winien przekazać informację o stwierdzonym zagrożeniu pracownikom szkoły. 4. Wychowawca klasy i pedagog szkolny winien podjąć działania interwencyjne wśród uczniów w celu wskazania zagrożeń, jakie niesie za sobą upublicznianie materiałów o charakterze pornograficznym oraz wskazania możliwych konsekwencji tego typu działań 5. Dyrektor winien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia, który rozpowszechniał materiały pornograficzne.

2.6. Procedura postępowania na wypadek wystąpienia przypadków prostytucji w szkole lub wśród uczniów.

2.6.	PRZYPADEK PROSTYTUCJI W SZKOLE LUB WŚRÓD UCZNIÓW
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z prostytucją w szkole lub wśród uczniów.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona.
Sposób działania	1. W przypadku otrzymania informacji o sytuacji, w której uczeń był świadkiem czynności mogących mieć znamiona prostytucji, nauczyciel/pracownik przyjmujący zawiadomienie powinien powiadomić o zaistniałym wydarzeniu dyrektora

	szkoły. 2. W przypadku uzyskania informacji, że uczeń, który nie ukończył 18 lat, uprawia nierząd, bądź przejawia inne zachowania świadczące o demoralizacji, nauczyciel powiadamia Dyrektora, który powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia. 3. W przypadku stwierdzenia przez pracownika/nauczyciela, że uczeń/uczenica świadomie lub nie, dopuszczał się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się, powinien wezwać do szkoły rodziców/prawnych opiekunów ucznia. 4. Dyrektor w obecności wychowawcy winien przeprowadzić rozmowę z rodzicami oraz z uczniem, w ich obecności. W przypadku potwierdzenia informacji, zobowiązuje ucznia do zaniechania negatywnego postępowania, rodziców zaś bezwzględnie do szczególnego nadzoru nad dzieckiem. W toku interwencji profilaktycznej można zaproponować rodzicom skierowanie dziecka do specjalistycznej placówki i udział dziecka w programie terapeutycznym. 5. Dyrektor szkoły winien pisemnie powiadomić o zaistniałej sytuacji sąd rodzinny lub Policję (specjalistę ds. nieletnich). 6. Dyrektor szkoły w porozumieniu z rodzicami/prawnymi opiekunami ustala konieczność podjęcia działań z udziałem psychologa dziecięcego (szczególnie psychoterapeutycznych poza terenem szkoły) w celu zapewnienia opieki nad uczniem/uczennicą, którzy świadomie lub nie dopuszczali się czynności, które mogłyby być uznane za prostytuowanie się.
Podstawa prawna	Kodeks Karny: art. 18 § 3, art. 203, art. 204.

2.7. Procedura postępowania w sytuacji wystąpienia przypadków niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole.

2.7.	PRZYPADEK NIEPOKOJĄCYCH ZACHOWAŃ SEKSUALNYCH UCZNIÓW W SZKOLE
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego, psychicznego i emocjonalnego uczniów, na wypadek zagrożenia wewnętrznego związanego z zachowaniami uczniów o charakterze seksualnym.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły. W przypadku ich nieobecności – osoba przez nich upoważniona,
Sposób działania	1. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły pracownik powinien powiadomić wychowawcę o przypadkach niepokojących zachowań seksualnych uczniów w szkole, a jeżeli jest ich świadkiem, żąda od ucznia zaprzestania czynności i podejmuje

	z nim rozmowę wychowawczą. 2. W przypadku, gdy uczeń przekazuje nauczycielowi informację o niepokojących zachowaniach seksualnych, konieczne jest zapewnienie anonimowości w celu uniknięcia ewentualnych konsekwencji, które mogą być związane z przemocą skierowaną wobec tego ucznia przez uczniów, którzy brali czynny udział w tego typu zachowaniach 3. Wychowawca przeprowadza rozmowę z uczniem oraz informuje o zaistniałym zdarzeniu rodziców ucznia. 4. Jeżeli przeprowadzenie rozmowy z uczniem nie jest wystarczające dla zmiany jego zachowań, pedagog lub psycholog szkolny przekazuje rodzicom informację o zachowaniu ich dziecka, zobowiązując ich jednocześnie do szczególnego nadzoru nad nim 5. Dyrektor może wezwać rodziców/opiekunów prawnych ucznia do szkoły i przeprowadzić rozmowę z uczniem w ich obecności oraz ustalić z nimi dalsze wspólne postępowanie z dzieckiem. 6. W sytuacji kiedy rodzice odmawiają współpracy lub nie reagują na wezwanie do pojawienia się w szkole, gdy szkoła wykorzysta dostępne jej metody oddziaływań wychowawczych i nie przynoszą one spodziewanych efektów, a zachowanie ucznia wskazuje na znaczny stopień demoralizacji (np. uprawianie nierzędu), dyrektor szkoły pisemnie powiadamia o zaistniałej sytuacji Sąd Rejonowy Wydział Rodzinny i Nieletnich lub Policję – Wydział ds. Nieletnich. 7. Gdy zachowanie ucznia może świadczyć o popełnieniu przez niego przestępstwa (np. gwałtu), pedagog/psycholog szkolny w porozumieniu z dyrektorem szkoły po uprzednim powiadomieniu o zajściu rodziców/opiekunów ucznia, zawiadamia najbliższą jednostkę Policji, która dalej postępuje zgodnie ze swoimi procedurami. Pedagog całe zdarzenie dokumentuje, sporządzając możliwie dokładną notatkę.
--	---

2.8. Procedura postępowania na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego.

2.8.	POPEŁNIENIE PRZEZ UCZNIA CZYNU KARALNEGO
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek popełnienia przez ucznia czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – sprawcy czynu karalnego.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba wyznaczona w przypadku nieobecności w/w.

Podstawy uruchomienia działań	Przypadek dotyczy czynów zabronionych przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich rozumianych jako przestępstwo, przestępstwo skarbowe albo wykroczenie określone w artykułach: ▪ art. 50a – posiadanie noża, maczety lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu w miejscu publicznym, ▪ art. 51 – zakłócenie spokoju lub porządku publicznego, ▪ art. 69 – umyślne niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków, ▪ art. 74 – niszczenie, uszkodzanie, usuwanie znaków ostrzegawczych, ▪ art. 76 – rzucanie przedmiotami w pojazd mechaniczny, ▪ art. 85 – samowolne ustawianie, niszczenie, uszkodzanie znaków, ▪ art. 87 – prowadzenie pojazdu w stanie po użyciu alkoholu, ▪ art. 119 – kradzież lub przywłaszczenie, ▪ art. 122 – paserstwo czyli nabycie mienia, wiedząc o tym, że pochodzi ono z kradzieży, ▪ art. 124 – niszczenie lub uszkodzanie cudzej rzeczy, ▪ art. 133 – spekulacja biletami, tzw. konik, ▪ art. 143 – utrudnianie lub uniemożliwianie korzystania z urządzeń użytku publicznego.
Sposób działania	1. Osoba będąca świadkiem/dostrzegła zagrożenie zobowiązania jest do powiadomienia dyrektora szkoły. 2. Dyrektor szkoły odpowiada za ustalenie okoliczności czynu i ewentualnych świadków zdarzenia 3. W przypadku, gdy sprawca jest znany i przebywa na terenie szkoły, wyznaczone przez niego osoby winny zatrzymać i przekazać go dyrektorowi szkoły lub pedagogowi szkolnemu pod opiekę. 4. Dyrektor szkoły winien powiadomić rodziców ucznia o zaistniałym przypadku. 5. Dyrektor szkoły jest zobowiązany do niezwłocznego powiadomienia Policji w przypadku, gdy sprawa jest poważna (np. rozbój, uszkodzenie ciała, itp.) lub w przypadku, gdy nieletni sprawca nie jest uczniem szkoły i jego tożsamość jest nieznana. Do jego obowiązków należy także zabezpieczenie ewentualnych dowodów lub przedmiotów pochodzących z przestępstwa i przekazanie ich Policji.

2.9. Procedura postępowania na wypadek ucznia będącego ofiarą czynu karalnego.

2.9.	PRZYPADEK UCZNIA BĄDĄCEGO OFIARU CZYNU KARALNEGO
Cel	Zapewnienie bezpieczeństwa fizycznego w szkole na wypadek zidentyfikowania w szkole ucznia będącego ofiarą czynu karalnego oraz udzielenie pomocy uczniowi – ofierze czynu

	karalnego.
Osoby odpowiedzialne i zarządzanie	Dyrektor lub wicedyrektor szkoły, osoba upoważniona w przypadku nieobecności w/w.
Podstawy uruchomienia działań	Sytuacja, w której uczeń stał się ofiarą czynu karalnego zabronionego przez ustawę o postępowaniu w sprawach nieletnich.
Sposób działania	1. Osoba będąca świadkiem, która dostrzegła zagrożenie, winna udzielić ofierze czynu karalnego pierwszej pomocy (przedmedycznej), bądź zapewnić jej udzielenie poprzez wezwanie lekarza, w przypadku kiedy ofiara doznała obrażeń. Następnie świadek powinien powiadomić o sytuacji dyrektora szkoły. 2. Obowiązkiem dyrektora szkoły jest niezwłoczne powiadomienie rodziców ucznia - ofiary czynu karalnego. 3. Następnie dyrektor szkoły winien niezwłocznie wezwać Policję, szczególnie w przypadku, kiedy istnieje konieczność profesjonalnego zabezpieczenia śladów przestępstwa, ustalenia okoliczności i ewentualnych świadków zdarzenia. 4. W dalszej kolejności ofiara czynu karalnego powinna otrzymać pomoc, w tym informację o możliwości skorzystania z placówek i organizacji pozaszkolnych.

ROZDZIAŁ III. Procedury oddziaływań wychowawczych.

Zasady ogólne

Postępowanie w sytuacjach kryzysowych z udziałem ucznia powinno być prowadzone:

1. w możliwie najszybszym czasie i przy zapewnieniu bezpieczeństwa psychofizycznego ucznia;
2. uczeń i jego rodzice mają prawo do pełnej informacji o sytuacji i o podjętych przez szkołę działaniach ich dotyczących;
3. osobą odpowiedzialną na terenie szkoły za respektowanie praw ucznia jest dyrektor szkoły;
4. osobą odpowiedzialną za monitorowanie respektowania praw ucznia jest pedagog szkolny;
5. uczniowie wykraczający poza normy prawne i zasady zachowania akceptowane w szkole ponoszą sankcje przewidziane w statucie szkoły;

6. w sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia pisemnie Sąd Rodzinny lub Policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji;
7. nauczyciel dokumentuje zaistniałe zdarzenia na terenie szkoły, sporządzając możliwie dokładną notatkę z ustaleń i przekazuje dyrektorowi szkoły.

A. Procedury współpracy

A.1. PROCEDURA WSPÓŁPRACY WYCHOWAWCY, NAUCZYCIELI Z RODZICAMI - OPIEKUNAMI PRAWNYMI UCZNIÓW.

1. Wychowawcy, nauczyciele szkoły w równym stopniu współpracują z obojgiem rodziców uczniów / opiekunów prawnych.
2. Jeżeli nauczyciel - wychowawca wie (jest poinformowany) o przeszkodzie prawnej: ograniczeniu lub pozbawieniu władzy rodzicielskiej jednego lub obojga rodziców, stwarza warunki zabezpieczające komfort psychiczny oraz poczucie bezpieczeństwa dziecka w szkole zgodnie z postanowieniem Sądu.
3. Rodzic - opiekun prawny, (któremu sąd powierzył pieczę wychowania i opieki nad dzieckiem) w formie oświadczenia określa zasady postępowania nauczyciela w stosunku do rodzica, któremu sąd ograniczył lub pozbawił władzy rodzicielskiej, dostarcza decyzję sądu.
4. Wychowawca informuje nauczycieli uczących o zasadach postępowania nauczycieli w stosunku do rodzica, któremu sąd ograniczył lub pozbawił władzy rodzicielskiej.
5. Oświadczenie rodzica wraz z kserokopią wychowawca przekazuje dyrektorowi szkoły.

B. Procedury interwencyjne w sytuacji przemocy

B.1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI, KIEDY NAUCZYCIEL – FUNKCJONARIUSZ PUBLICZNY – JEST OFIARĄ PRZEMOCY.

1. Nauczyciel, który podczas pełnienia obowiązków służbowych, stał się ofiarą przemocy ze strony uczniów, nie powinien ukrywać tego faktu.
2. Pokrzywdzony nauczyciel zgłasza fakt zachowania agresywnego ucznia lub uczniów dyrektorowi szkoły.
3. Zgłaszający nauczyciel sporządzenia notatkę o zdarzeniu i przekazuje dyrektorowi szkoły.

4. Dyrektor szkoły postępuje zgodnie przepisami Kodeksu karnego – przestępstwa przeciwko działalności instytucji państwowych oraz samorządu terytorialnego (KK rozdział XXIX art. 222-226).
5. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji policji i prokuratury.

B.2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA, GDY UCZEŃ UNIEMOŻLIWIA PROWADZENIE LEKCJI.

1. Nauczyciel reaguje słownie i stanowczo, informuje ucznia o łamaniu przez niego regulaminu szkoły i wynikających stąd konsekwencjach.
2. Wzywa innego pracownika szkoły w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczniom, informuje pedagoga lub dyrektora o zaistniałej sytuacji.
3. Telefonicznie wzywa rodziców i rozmawia nt. trudności dziecka oraz ewentualnej możliwości pomocy, a także o konsekwencjach wynikających z regulaminu szkoły.
4. Sporządza notatkę z przebiegu zdarzenia i przekazuje dyrektorowi szkoły.
5. W sytuacji, gdy szkoła wykorzysta wszystkie dostępne jej środki oddziaływań wychowawczych, a ich zastosowanie nie przynosi oczekiwanych rezultatów, dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny lub policję. Dalszy tok postępowania leży w kompetencji tych instytucji.

B.3. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI INNYCH ZACHOWAŃ UCZNIÓW, KTÓRE ZAGRAŻAJĄ BEZPIECZEŃSTWU ICH SAMYCH LUB INNYCH OSÓB.

Procedura stosowana jest w przypadkach: autoagresji, mówienia o samobójstwie, wyrażania gróźb pod adresem kolegów i nauczycieli, posiadania niebezpiecznych narzędzi, środków pirotechnicznych, itp.

1. W przypadku stwierdzenia niepokojących lub niezrozumiałych zachowań ucznia, zagrażających jego bezpieczeństwu lub bezpieczeństwu innych osób, nauczyciel niezwłocznie powiadamia wychowawcę klasy.
2. Wychowawca informuje dyrektora szkoły, sporządza notatkę dotyczącą zdarzenia. Zapewnia bezpieczeństwo uczniowi do czasu przekazania go rodzicom.
3. Wychowawca natychmiast wzywa rodziców do szkoły. Wspólnie z dyrektorem przeprowadza rozmowę z rodzicami, która powinna zakończyć się ustaleniem dalszego postępowania z uczniem. Wychowawca pisze protokół przebiegu rozmowy.
4. Rodzic ucznia otrzymuje wykaz instytucji specjalistycznych oraz pisze oświadczenie potwierdzające uzyskaną informację o zdarzeniu.

5. Jeżeli zachodzi podejrzenie popełnienia przestępstwa dyrektor natychmiast powiadamia policję. Natomiast, jeśli analiza sytuacji dziecka, wskazuje na zaniedbanie rodziców lub jego demoralizację, dyrektor przekazuje odpowiednią informację do Sądu Rodzinnego.
6. Jeśli zachodzi podejrzenie zagrożenia stanu zdrowia lub życia ucznia dyrektor natychmiast powiadamia pogotowie ratunkowe.
7. Dyrektor doraźnie, jeżeli sytuacja tego wymaga, powołuje zespół zarządzania kryzysem, którego celem jest koordynacja działań pomocowych w stosunku do uczniów szkoły.

B.4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA PRZEDSTAWICIELA OŚWIATY, KTÓRY POSIADA INFORMACJE O PRAWDOPODOBNYM ISTNIENIU PRZEMOCY W RODZINIE.

OBOWIĄZKI PRACOWNIKA OŚWIATY *w przypadku przemocy w rodzinie ze szczególnym uwzględnieniem Niebieskiej Karty.*

- 1)diagnozuje sytuację i potrzeby osoby dotkniętej przemocą w rodzinie, w tym w szczególności dzieci;
 - 2)opracowuje wstępny plan pomocy;
 - 3)udziela kompleksowych informacji o możliwościach pomocy i wsparciu, w tym o instytucjach i podmiotach świadczących specjalistyczną pomoc na rzecz osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w szczególności: psychologiczną, prawną, socjalną, pedagogiczną;
 - 4)udziela informacji o instytucjach zapewniających schronienie w placówkach świadczących pomoc ofiarom przemocy w rodzinie, w tym w szczególności w specjalistycznych ośrodkach wsparcia dla ofiar w rodzinie;
 - 5)przekazuje informacje o formach pomocy dzieciom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz o instytucjach i podmiotach świadczących tę pomoc;
 - 6)przekazuje informacje o możliwościach podjęcia dalszych działań w celu poprawy sytuacji osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
 - 7)organizuje niezwłocznie dostęp do pomocy medycznej, w sytuacji, gdy wymaga tego stan zdrowia osoby dotkniętej przemocą w rodzinie;
 - 8)zapewnia osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, w zależności od potrzeb, schronienie w całodobowej placówce świadczącej pomoc, w tym w szczególności w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.
- Przedstawiciel oświaty gromadzi dokumentację, która może być przekazana organom ścigania prowadzącym postępowanie przygotowawcze.

1. Wszczęcie procedury następuje przez wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” przez pracownika oświaty, w obecności osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
2. W przypadku braku możliwości wypełnienia formularza „Niebieska Karta — A” z uwagi na nieobecność osoby, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” następuje niezwłocznie po nawiązaniu bezpośredniego kontaktu z tą osobą lub po ustaniu przyczyny uniemożliwiającej jej wypełnienie.
3. W przypadku gdy nawiązanie bezpośredniego kontaktu z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest niewykonalne, wypełnienie formularza „Niebieska Karta — A” następuje bez udziału tej osoby.
4. Wszczynając procedurę, podejmuje się działania interwencyjne mające na celu zapewnienie bezpieczeństwa osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie.
5. Rozmowę z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przeprowadza się w warunkach gwarantujących swobodę wypowiedzi i poszanowanie godności tej osoby oraz zapewniających jej bezpieczeństwo.
6. W przypadku podejrzenia stosowania przemocy w rodzinie wobec dziecka, czynności podejmowane i realizowane w ramach procedury, zwane dalej „działaniami”, przeprowadza się w obecności rodzica, opiekuna prawnego lub faktycznego.
7. Jeżeli osobami, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie wobec dziecka, są rodzice, opiekunowie prawni lub faktyczni, działania z udziałem dziecka przeprowadza się w obecności pełnoletniej osoby najbliższej w rozumieniu [art. 115 § 11](#) Ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. — Kodeks karny (Dz. U. Nr 88, poz. 553, z późn. zm.), zwanej dalej „osobą najbliższą”.
8. Działania z udziałem dziecka, co do którego istnieje podejrzenie, że jest dotknięte przemocą w rodzinie, powinny być prowadzone w miarę możliwości w obecności psychologa.
9. Po wypełnieniu formularza „Niebieska Karta — A” osobie, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, przekazuje się formularz „Niebieska Karta — B”
10. Jeżeli osobą, co do której istnieje podejrzenie, że jest dotknięta przemocą w rodzinie, jest dziecko, formularz „Niebieska Karta — B” przekazuje się rodzicowi, opiekunowi prawnemu lub faktycznemu albo osobie, która zgłosiła podejrzenie stosowania przemocy w rodzinie.
11. Formularza „Niebieska Karta — B” nie przekazuje się osobie, wobec której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.
12. Przekazanie wypełnionego formularza „Niebieska Karta — A” oraz jego kopii do dyrektora szkoły.

13. Dyrektor szkoły przekazuje oryginał „Niebieska Karta — A” przewodniczącemu zespołu interdyscyplinarnego niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni od dnia wszczęcia procedury.
14. Kopię wypełnionego formularza „Niebieska Karta — A” pozostawia się u dyrektora szkoły.
15. Pracownik oświaty, który założył Niebieską Kartę - A zawiadamia organy ścigania o przestępstwie.
16. Oryginał i kopię zawiadomienia przekazuje dyrektorowi szkoły.
17. Dyrektor szkoły przekazuje oryginał do Sądu Rejonowego bądź organów ścigania (policja, prokuratura).

C. Procedury interwencyjne w sytuacji zaistnienia wypadku ucznia, nagłego zachorowania i konieczności udzielania pierwszej pomocy.

1. W czasie zajęć edukacyjnych pełną odpowiedzialność za zdrowie i życie ucznia ponosi nauczyciel prowadzący zajęcia bez względu na to, czy są one zajęciami planowanymi, czy też nauczyciel zastępuje nieobecnego w tym czasie innego prowadzącego dane zajęcia.
2. Przed rozpoczęciem zajęć prowadzący ma obowiązek sprawdzić, czy sprzęt sportowy, urządzenia techniczne, pomoce naukowe oraz inne narzędzia wykorzystywane w czasie zajęć, a także pomieszczenie lekcyjne nie stwarzają zagrożenia bezpieczeństwa dla ucznia. Jeżeli stan techniczny budzi zastrzeżenia, nauczyciel lub inna osoba prowadząca zajęcia nie ma prawa z nich korzystać w pracy z uczniem. O zaistniałym zagrożeniu prowadzący zajęcia natychmiast powiadamia dyrektora szkoły lub jego zastępcę, a w razie ich nieobecności osobę zastępującą.

C.1. PROCEDURA DOTYCZĄCA ZAPEWNIENIA PRZEZ SZKOŁĘ BEZPIECZNYCH I HIGIENICZNYCH WARUNKÓW POBYTU UCZNIÓW W SZKOLE ORAZ UCZESTNICTWA W ZAJĘCIACH ORGANIZOWANYCH PRZEZ SZKOŁĘ POZA JEJ TERENEM.

§ 1

Drogi ewakuacyjne:

1. Każdy z nauczycieli wychowawców, w czasie zajęć „godzina z wychowawcą”, zobowiązany jest zapoznać swoich wychowanków z treścią znaków ewakuacyjnych rozmieszczonych w szkole oraz „Planem ewakuacyjnym szkoły”.

2. Realizację tych zajęć nauczyciel zapisuje w dzienniku lekcyjnym kolorem czerwonym.

§ 2

Organizacja prac remontowych, naprawczych i instalacyjnych:

1. Wszelkie prace remontowe, naprawcze i instalacyjne w pomieszczeniach na terenie szkoły mogą być prowadzone jedynie w przypadku, kiedy w tych pomieszczeniach nie przebywają uczniowie.
2. Niedozwolone jest prowadzenie zajęć z uczniami poza terenem szkoły, w miejscach w których prowadzone są prace wymienione w ust. 1.

§ 3

Pomieszczenia szkolne:

1. Nauczyciele, opiekunowie pomieszczeń szkolnych, w których prowadzone są zajęcia lekcyjne, są odpowiedzialni za dobór krzesełek i stolików właściwych do wzrostu uczniów.
2. Nauczyciel przed rozpoczęciem zajęć w pomieszczeniu, w którym prowadzone są zajęcia lekcyjne, zobowiązany jest sprawdzić jego stan techniczny – zamocowanie tablicy, gniazdka, kontakty, okna itp.

§ 4

Przerwy między zajęciami edukacyjnymi:

1. Podczas przerw między zajęciami edukacyjnymi uczniowie przebywają na korytarzu szkolnym.
2. W przypadku sprzyjających warunków atmosferycznych uczniowie mają możliwość przebywania w czasie przerw na dziedzińcu szkolnym.
3. Nauczyciele wyznaczeni „Regulaminem dyżurów” pełnią nadzór nad uczniami.
4. „Regulamin dyżurów” stanowi Załącznik nr 1 niniejszego Zarządzenia.

§ 5

Udział uczniów w pracach na rzecz szkoły i środowiska:

1. Prace na rzecz szkoły i środowiska wykonywane są przez uczniów za wiedzą i zgodą dyrekcji szkoły.
2. Uczniowie wykonują prace na rzecz szkoły i środowiska odpowiednio do ich wieku, możliwości i warunków atmosferycznych.
3. W/w prace uczniowie wykonują tylko pod kierownictwem i nadzorem nauczyciela – opiekuna.
4. Przy pracach porządkowych – sprzątanie, organizator prac zobowiązany jest zapewnić uczniom odpowiedni sprzęt – np. narzędzia, worki foliowe i środki ochronne.
5. Uczniowie nie mogą sprzątać materiałów i odpadów stanowiących zagrożenia dla ich zdrowia i życia.

§ 6

Organizacja zajęć sportowych:

1. Uczniowie mogą brać udział w dodatkowych zajęciach sportowo – rekreacyjnych prowadzonych przez nauczycieli wychowania fizycznego, nauczycieli, opiekunów, wolontariuszy posiadających odpowiednie kwalifikacje.
2. Rodzice wyrażają pisemną zgodę na udział uczniów w w/w zajęciach.
3. Uczniowie mogą brać udział w międzyszkolnych zawodach sportowych, tylko pod opieką nauczyciela – opiekuna.
4. Uczniowie biorący udział w zawodach sportowych muszą dostarczyć nauczycielowi – opiekunowi pisemną zgodę rodziców na udział w w/w zawodach.
5. Uczniowie mogą kibicować w zawodach międzyszkolnych i międzyklasowych odbywających się na terenie szkoły tylko pod opieką nauczyciela.

§ 7

Organizacja zajęć, imprez i wycieczek poza terenem szkoły:

1. Uczniowie mogą uczestniczyć w różnorodnych zajęciach i imprezach organizowanych poza terenem szkoły tylko pod opieką nauczycieli lub swoich rodziców.
2. W szczególnie uzasadnionych przypadkach opiekę nad uczniami w czasie tych zajęć i imprez mogą sprawować inne osoby dorosłe, za zgodą dyrektora szkoły.
3. Liczba uczestników zajęć i imprezy pozostających pod opieką jednego opiekuna przedstawia poniższa tabela:

Forma	Klasy 0 – 3 w, tym klasy integracyjne	Klasy 4 – 6, tym klasy integracyjne
	1 opiekun	1 opiekun
Wycieczka piesza	1. Klasy „0” – 10 uczniów 2. Klasy „1 - 3” – 15 uczniów	20 uczniów
Wycieczka autokarowa z wykorzystaniem publicznego środka transportu	1. Klasy „0” – 5 uczniów 2. Klasy „1 - 3” – 10 uczniów <u>(dzieci niepełnosprawne ruchowo dowożone przez rodziców)</u>	10 uczniów
Wycieczka autokarowa z wykorzystaniem wynajętego środka transportu	1. Klasy „0” – 10 uczniów 2. Klasy „1 - 3” – 10 uczniów	15 uczniów
Wycieczka rowerowa	nie organizujemy	4 uczniów
Wyjście do kina	1. Klasy „0” – 10 uczniów 2. Klasy „1 - 3” – 15 uczniów	25 uczniów
Zawody sportowe	1. Klasy „0 - 3” – 10	1. 20 uczniów – zawody

	uczniów; zawody poza szkołą 2. Klasy „0 - 3” – cała klasa; zawody na terenie szkoły	poza terenem szkoły 2. Cała klasa – zawody na terenie szkoły
--	--	---

4. W przypadku oddziałów integracyjnych wymagany jest 1 dodatkowy opiekun na maksymalnie 3 uczniów niepełnosprawnych, w zależności od stopnia ich niepełnosprawności.

5. Decyzję w sprawie ilości opiekunów uczniów niepełnosprawnych każdorazowo podejmują wychowawca klasy oraz dodatkowo zatrudniony nauczyciel w celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, w uzgodnieniu z dyrektorem szkoły.

Kierownikiem wycieczki szkolnej może być wyłącznie nauczyciel lub inna osoba posiadająca uprawnienia kierowników wycieczek szkolnych.

Opiekę nad uczniami w czasie wycieczki szkolnej mogą sprawować nauczyciele lub rodzice uczniów.

Nauczyciele organizujący wycieczki dla uczniów zobowiązani są do:

planowania programu wycieczki dostosowanego do możliwości wiekowych uczniów oraz ich zainteresowań, zapoznania rodziców uczniów z programem wycieczki oraz kosztami, uzyskania pisemnej zgody rodziców wszystkich uczestników wycieczki, przygotowania w 2 egzemplarzach listy uczestników wycieczki zawierającej następujące dane wg poniższego wzoru:

Lp.	Nazwisko i imię	Data urodzenia	Adres zamieszkania	Numer telefonu rodziców

prawidłowego wypełnienia karty wycieczki i uzyskania zgody dyrektora na jej organizację najpóźniej na dzień przed jej terminem, dostarczenia do sekretariatu, najpóźniej w dniu wyjazdu, podpisanej przez dyrektora szkoły karty wycieczki wraz z aktualną listą jej uczestników.

C.2. PROCEDURA ORGANIZACJI PRACY SZKOŁY DOTYCZĄCEJ SPRAWOWANIA OPIEKI NAD UCZNIAMI SZKOŁY.

1. Na początku roku szkolnego wychowawcy są zobowiązani do zapoznania, uczniów, rodziców- opiekunów prawnych, z procedurami organizacji pracy szkoły dotyczącej sprawowania opieki nad uczniami.

2. Wszyscy pracownicy szkoły, uczniowie, rodzice oraz interesanci wchodzą do szkoły od strony dziedzińca.
3. Szkoła otwarta jest od godziny 6³⁰.
4. Wejście dla osób niepełnosprawnych otwierane jest zgodnie z planem zajęć uczniów niepełnosprawnych klas integracyjnych.
5. Wychowawcy edukacji wczesnoszkolnej wywieszają informacje dla rodziców na tablicy ogłoszeń umiejscowionej w suterenie szkoły.
6. Rodzice uczniów klasy 0 odprowadzają dzieci do i z sali, potwierdzają podpisem w dzienniku obecności godziny pobytu dziecka w oddziale.
7. Rodzice uczniów klas I – III odprowadzają na lekcje i odbierają z zajęć swoje dzieci w suterenie.
8. Każdy rodzic oraz interesant wchodzący na teren szkoły zobowiązany jest poinformować woźną szkolną lub inną wyznaczoną osobę o celu swojej wizyty w szkole.
9. Nauczyciele- wychowawcy są zobowiązani przez dyrektora szkoły do przypomnienia rodzicom, by zbyt wcześnie nie posyłali dziecka do szkoły.
10. W czasie trwania zajęć lekcyjnych uczniowie mają obowiązek przebywania w salach lekcyjnych.
11. Uczniowie zapisani do grup świetlicowych mają obowiązek przebywania w świetlicy pod opieką nauczyciela.
12. Uczniowie, którzy skończyli lekcje i czas ich oczekiwania na rozpoczęcie zajęć dodatkowych nie przekracza jednej godziny lekcyjnej, zobowiązani są do przebywania wyłącznie w świetlicy szkolnej. Zasada ta dotyczy również uczniów, którzy zajęcia dodatkowe rozpoczynają przed lekcjami.
13. Jeżeli przerwa między zakończeniem lekcji, a rozpoczęciem zajęć dodatkowych jest większa niż jedna godzina lekcyjna, uczeń jest zobowiązany udać się do domu i ponownie wrócić na zajęcia.
14. Na zajęcia dodatkowe uczniowie przychodzą nie wcześniej niż na 10 minut przed ich rozpoczęciem.

C.3. PROCEDURA DOTYCZĄCA OBOWIĄZKU NOSZENIA NA TERENIE SZKOŁY OBUWIA ZASTĘPCZEGO PRZEZ UCZNIÓW SZKOŁY.

1. Z dniem 1 września każdego roku szkolnego uczniowie mają obowiązek noszenia na terenie szkoły obuwia zastępczego.
2. Wszyscy pracownicy szkoły monitorują i podejmują czynności dyscyplinujące w przypadkach nieprzestrzegania procedury.
3. Wychowawcy klas i nauczyciele pełniący dyżur w szatni sprawują nadzór nad ładem i porządkiem w szatni.

C.4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA LEKKIEGO WYPADKU UCZNIA, NIEWYMAGAJĄCEGO INTERWENCJI LEKARZA (powierzchowe zranienia, otarcia naskórka, stłuczenia, itp.).

1. Nauczyciel po stwierdzeniu zdarzenia odprowadza ucznia do gabinetu pielęgniarki szkolnej celem udzielenia pierwszej pomocy.
2. W razie nieobecności pielęgniarki ucznia należy odprowadzić do sekretariatu szkoły, gdzie pomocy udziela osoba mająca przeszkolenie w tym zakresie.
3. Zdarzeniu i jego przyczynach nauczyciel informuje dyrektora szkoły oraz rodziców ucznia.
4. Jeżeli przyczyną zdarzenia była wadliwość lub niesprawność użytych narzędzi, nauczyciel natychmiast wycofuje je z użytkowania i ten fakt zgłasza dyrektorowi szkoły.
5. Osoba udzielająca pierwszej pomocy powinna upewnić się, czy uczeń nie jest chory na hemofilię lub cukrzycę bądź inną chorobę mogącą w połączeniu z urazem stanowić niebezpieczeństwo dla zdrowia lub życia.
6. Zdarzenia powyższe nie wymaga wpisu do rejestru wypadków oraz spisania protokołu powypadkowego.

C.5. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU UCZNIA WYMAGAJĄCEGO INTERWENCJI LEKARZA.

1. Po stwierdzeniu, że wypadek, któremu uległ uczeń, wymaga specjalistycznej pomocy, należy doprowadzić go do gabinetu higienistki szkolnej lub wezwać ją na miejsce zdarzenia.
2. W razie nieobecności higienistki szkolnej należy natychmiast powiadomić o zdarzeniu dyrektora szkoły lub jego zastępcę oraz wezwać pogotowie ratunkowe.
3. Do czasu przybycia higienistki lub pogotowia ratunkowego osoby przeszkolone w udzielaniu pomocy przedmedycznej podejmują natychmiast niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.
4. Dyrektor szkoły lub jego zastępca powiadamia o wypadku rodziców (opiekunów prawnych) ucznia oraz inspektora d.s. BHP.
5. Celem ustalenia okoliczności wypadku specjalista ds. BHP przeprowadza postępowanie, sporządza odpowiednią dokumentację, którą przekazuje dyrektorowi szkoły.
6. Wypadek jest wpisywany do rejestru.

C.6. PROCEDURA POSTĘPOWANIA W SYTUACJI ZAISTNIENIA WYPADKU POWODUJĄCEGO CIĘŻKIE USZKODZENIE CIAŁA LUB ZE SKUTKIEM ŚMIERTELNYM.

1. W sytuacji, kiedy nastąpiło ciężkie uszkodzenie ciała, należy natychmiast wezwać pogotowie ratunkowe, a do czasu jego przybycia osoby przeszkolone w udzielaniu pomocy przedmedycznej podejmują natychmiast niezbędne czynności ratujące zdrowie i życie ucznia.
2. Jeżeli w wyniku wypadku nastąpił zgon osoby poszkodowanej, nauczyciel prowadzący zajęcia edukacyjne zabezpiecza miejsce zdarzenia i natychmiast wzywa na jego miejsce dyrektora szkoły lub jego zastępcę.
3. Dyrektor szkoły lub jego zastępca informuje o zdarzeniu Policję, rodziców (opiekunów prawnych), organ prowadzący oraz organ nadzoru pedagogicznego.
4. Do czasu przybycia policji teren wypadku pozostaje zabezpieczony tak, by było możliwe pełne ustalenie okoliczności i przyczyn zdarzenia.
5. Dyrektor szkoły lub jego zastępca powiadamia o wypadku organ prowadzący oraz inspektora d.s. BHP.
6. Celem ustalenia okoliczności wypadku dyrektor szkoły lub jego zastępca doraźnie powołuje komisję badającą przyczyny jego powstania. Z prac komisji spisywany jest protokół, który musi zawierać wnioski mające zapobiec powstaniu podobnych zdarzeń.
7. Dyrektor powołuje doraźnie zespół zarządzania kryzysem, którego celem jest koordynacja działań pomocowych w stosunku do uczniów szkoły.
8. Wypadek jest wpisywany do rejestru, a wnioski komisji są omawiane na posiedzeniu rady pedagogicznej.

C.7. PROCEDURA UDZIELANIA UCZNIOM PIERWSZEJ POMOCY PRZEDLEKARSKIEJ.

1. Pierwszej pomocy przedlekarskiej udziela uczniom głównie wykwalifikowana higienistka szkolna.
2. Pod nieobecność wykwalifikowanej higienistki szkolnej pomocy uczniom udziela wychowawca klasy, nauczyciel prowadzący zajęcia lub inny pracownik szkoły.
3. Pierwsza pomoc przedlekarska w przypadku osób nieposiadających kwalifikacji medycznych ogranicza się do wykonania opatrunku, ułożenia dziecka w odpowiedniej pozycji, wykonania sztucznego oddychania oraz masażu serca, niedopuszczenia do sytuacji zagrożenia życia.
4. Podanie jakiegokolwiek doustnego środka farmakologicznego jest dopuszczalne tylko i wyłącznie po konsultacji z rodzicem-opiekunem prawnym dziecka,

(który wcześniej, pisemnie upoważnił nauczycieli do takich działań) lub lekarzem.

5. Należy bezzwłocznie poinformować dyrektora lub zastępcę dyrektora szkoły. Dyrektor lub upoważniona przez niego osoba natychmiast powiadamia rodziców (opiekunów prawnych) ucznia oraz, w razie konieczności, pogotowie ratunkowe.
6. W sytuacji udzielania pomocy przez nauczyciela prowadzącego w tym samym czasie zajęcia dydaktyczno - wychowawczo - opiekuńcze z większą grupą uczniów, dyrektor szkoły jest zobowiązany do ustalenia opiekuna dla pozostałych uczniów. Pozostawienie reszty uczniów bez opieki jest niedopuszczalne!
7. Po przybyciu do szkoły rodzice (opiekunowie prawni) lub lekarz pogotowia ratunkowego przejmują odpowiedzialność za dziecko. Szkoła udziela tym osobom wszelkiej koniecznej pomocy.

C.8. POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI W SYTUACJI NAGŁEGO POGORSZENIA SIĘ STANU ZDROWIA UCZNIA W SZKOLE I ZWALNIANIA Z ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH (w czasie zajęć lekcyjnych lub przerw).

1. W sytuacji nagłego pogorszenia stanu zdrowia ucznia NIE MOŻE ON BEZ OPIEKI PORUSZAĆ SIĘ PO SZKOLE LUB JĄ OPUŚCIĆ, do momentu odebrania go ze szkoły przez rodzica lub innej wskazanej przez rodzica- opiekuna pełnoletniej osoby (NAWET WTEDY, GDY UCZEŃ SKOŃCZYŁ ZAJĘCIA LEKCYJNE);
2. Nauczyciel, któremu dziecko zgłosiło złe samopoczucie:
 - a. zawiadamia telefonicznie rodziców o stanie zdrowia dziecka. Do czasu odebrania dziecka sprawuje bezpośrednią opiekę nad nim. Wpisuje informację do dziennika lekcyjnego (nazwisko i imię dziecka, przyczynę zwolnienia dziecka oraz godzinę odbioru przez opiekuna).
 - b. jeżeli nie jest w stanie zapewnić opieki nad dzieckiem do przyjścia rodzica lub wskazanej przez rodzica pełnoletniej osoby, przyprawdza ucznia do sekretariatu szkoły, zgłasza dyrektorowi sytuację.

Dyrektor lub pracownik administracyjny kontaktuje się telefonicznie z rodzicem/ opiekunem prawnym. Przekazuje informację o stanie zdrowia dziecka. Jednocześnie wpisuje informacje do zeszytu odbioru uczniów nazwisko i imię dziecka, przyczynę zwolnienia dziecka oraz godzinę odbioru; Dziecko pozostaje w sekretariacie szkoły do przyjścia rodzica/ opiekuna prawnego lub innej osoby pełnoletniej, wyznaczonej przez rodzica po odbiór.

C.9. PROCEDURY W SPRAWIE TERMINU DOSTARCZANIA OPINII LEKARSKICH STWIERDZAJĄCYCH OGRANICZONE MOŻLIWOŚCI UCZESTNICZENIA DZIECKA W ZAJĘCIACH WYCHOWANIA FIZYCZNEGO, ZAJĘĆ KOMPUTEROWYCH.

1. Do dnia 30 września danego roku szkolnego wychowawcy klas w porozumieniu z rodzicami uczniów zobowiązani są do dostarczenia opinii lekarskich stwierdzających ograniczone możliwości uczestniczenia dziecka w niżej wymienionych zajęciach edukacyjnych:
 - a. uczniów, w tym niepełnosprawnych, którzy są zwalniani z zajęć wychowania fizycznego,
 - b. uczniów zwolnionych z zajęć komputerowych.
2. W przypadku uczniów, którzy w ciągu roku dostarczą nauczycielom wychowania fizycznego lub wychowawcy klasy w/w opinię, wychowawcy tych uczniów są zobowiązani dostarczyć je niezwłocznie do dyrektora szkoły (na odwrotnej stronie zaświadczenia należy zapisać imiona rodziców, adres i datę urodzenia dziecka).
3. Zwolnienie ucznia z w/w zajęć następuje dopiero po dostarczeniu opinii lekarza i wydaniu decyzji administracyjnej przez dyrektora szkoły.
4. Każde trwające co najmniej 2 miesiące zwolnienie dziecka z zajęć wychowania fizycznego powinno zostać usankcjonowane decyzją administracyjną dyrektora szkoły o zwolnieniu go z zajęć.

C.10. POSTĘPOWANIE NAUCZYCIELI PODCZAS DŁUGOTRWAŁEJ NIEOBECNOŚCI CHOROBOWEJ UCZNIA (POWYŻEJ 14 DNI) ORAZ CHOROBY PRZEWLEKŁEJ.

1. W sytuacji, gdy uczeń jest nieobecny w szkole powyżej 14 dni, wychowawca informuje nauczycieli uczących o konieczności objęcia ucznia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, zgodnie z procedurami organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej.
2. Nauczyciele przygotowują dostosowanie form, metod i treści kształcenia w zakresie materiału bieżącego oraz zaległego, które trwa do czasu wyrównania zaległości spowodowanych długotrwałą nieobecnością chorobową.
3. W sytuacji przewlekłego stanu chorobowego (m.in. cukrzyca, zaburzenia hormonalne, depresja, itp.), który nie ogranicza funkcjonowania dziecka w szkole (uczeń nie jest objęty nauczaniem indywidualnym ani kształceniem specjalnym) nauczyciele dostosowują uczniowi formy, metody i treści kształcenia na pełny okres roku szkolnego.
4. Wychowawca przedstawia rodzicowi nieobecnego ucznia informację, iż szkoła może przygotować klasę na powrót ucznia do klasy po chorobie. Działania takie podejmuje się wyłącznie za pisemną zgodą rodzica, przy ustaleniu zakresu

informacji przekazywanych rówieśnikom i/lub ich rodzicom. Działania te koordynuje wychowawca przy pomocy pedagoga i psychologa szkolnego.

D. Procedury w sytuacji narastania trudności dydaktycznych, wychowawczych oraz zgłaszania ucznia do Poradni.

D.1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI NARASTAJĄCYCH U UCZNIA TRUDNOŚCI DYDAKTYCZNYCH.

1. Nauczyciel zgłasza wychowawcy problem ucznia.
2. Nauczyciel rozmawia z uczniem i informuje telefonicznie jego rodziców.
3. Nauczyciel wspólnie z wychowawcą określa formy, czas na nadrobienie zaległości.
4. Jeżeli sytuacja ucznia nie ulega zmianie wychowawca proponuje rodzicom konsultacje w poradni psychologiczno- pedagogicznej lub w innej specjalistycznej.
5. Wychowawca przekazuje rodzicom arkusz opinii o uczniu.

D.2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA NAUCZYCIELA W SYTUACJI NARASTAJĄCYCH U UCZNIA TRUDNOŚCI WYCHOWAWCZYCH.

1. Nauczyciel przekazuje wychowawcy informacje na temat zachowania ucznia.
2. Wychowawca rozmawia z uczniem na temat zaistniałej sytuacji.
3. Proponuje formy i sposoby pomocy. Przypomina o obowiązującym w szkole regulaminie zachowania i konsekwencjach nieprzestrzegania go.
4. Wychowawca informuje o sytuacji szkolnej rodziców ucznia.
5. Jeżeli sytuacja nie ulega poprawie, wychowawca proponuje rodzicom konsultacje w poradni psychologiczno- pedagogicznej lub w innej specjalistycznej.
6. Wychowawca przekazuje rodzicom arkusz opinii o uczniu.

D.3. PROCEDURA ZGŁASZANIA UCZNIA NA BADANIA DO PORADNI PSYCHOLOGICZNO – PEDAGOGICZNEJ LUB INNEJ SPECJALISTYCZNEJ.

1. Do poradni psychologiczno – pedagogicznej zgłasza dziecko rodzic/opiekun prawny.
2. Na prośbę rodzica, poradni lub własnego wskazania, wychowawca przygotowuje opinię o uczniu.
3. Na powtórny diagnozę ucznia w poradni, na wniosek rodzica lub dyrektora szkoły, wychowawca przygotowuje opinię o uczniu włączając kserokopię

„Arkusza diagnozy potrzeb ucznia” wraz z „Analizą skuteczności udzielanej pomocy psychologiczno-pedagogicznej” z poprzedniego roku szkolnego.

4. Rodzic potwierdza podpisem odbiór opinii, którą nauczyciel kseruje. Przekazuje oryginał rodzicowi, ksero wicedyrektorowi szkoły.

E. Procedury interwencyjne dotyczące niespełniania obowiązku szkolnego, zwalniania i odbierania ucznia ze szkoły oraz samowolnego opuszczania terenu szkoły podczas zajęć szkolnych.

E.1. PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA NIESPEŁNIANIA OBOWIĄZKU SZKOLNEGO.

Przez niespełnienie obowiązku szkolnego lub obowiązku nauki należy rozumieć nieusprawiedliwioną nieobecność w okresie jednego miesiąca na co najmniej 50% obowiązkowych zajęć edukacyjnych.

1. Wychowawcy klas zobowiązani są do systematycznej kontroli obecności ucznia na zajęciach lekcyjnych.
2. Wychowawca podczas pierwszego zebrania z rodzicami, przypomina o obowiązku poinformowania o nieobecności dziecka w szkole powyżej 3. dni.
3. Po stwierdzeniu faktu 5. dniowej nieusprawiedliwionej nieobecności ucznia, wychowawca zobowiązany jest do ustalenia powodu nieobecności ucznia w szkole.
4. Wychowawca, w imieniu dyrektora szkoły, wzywa rodziców do szkoły, w przypadku gdy nieobecności są nieusprawiedliwione- wagary .
5. Dyrektor szkoły informuje rodziców o konsekwencjach prawnych wynikających z dalszej nieuzasadnionej nieobecności dziecka w szkole. Wychowawca, który uczestniczy w spotkaniu, sporządza protokół rozmowy i przekazuje dyrektorowi szkoły.
6. W przypadku, gdy uczeń nie spełnia obowiązku szkolnego, szkoła podejmuje postępowanie egzekucyjne w trybie administracyjnym.
7. W sytuacji braku poprawy sytuacji szkolnej ucznia dyrektor szkoły powiadamia Sąd Rodzinny.

E.2. PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA ZASAD ODBIERANIA DZIECI ZE SZKOŁY.

1. Opiekę nad dzieckiem w drodze do szkoły i z powrotem powinni sprawować rodzice (opiekunowie prawni) lub upoważnione przez nich – na piśmie – osoby, zapewniające dziecku pełne bezpieczeństwo. Osoba, która może przejąć pełną

- odpowiedzialność prawną za bezpieczeństwo dziecka musi mieć 18 lat, w innych przypadkach odpowiedzialność prawną ponoszą rodzice.
2. Na początku roku szkolnego wychowawcy klas zobowiązani są zebrać od rodziców pisemną deklarację, określającą sposób powrotu dziecka do domu po zajęciach szkolnych.
 3. Osoba odbierająca dziecko ze szkoły nie może być pod wpływem alkoholu ani środków odurzających.
 4. W przypadku stwierdzenia przez nauczyciela, pod którego opieką dziecko przebywa, że rodzic (opiekun) zgłosił się po dziecko w stanie wskazującym na nietrzeźwość, należy;
 - a. niezwłocznie powiadomić dyrektora szkoły,
 - b. nakazać osobie nietrzeźwej opuścić teren szkoły,
 - c. wezwać do szkoły drugiego rodzica lub innego opiekuna dziecka,
 - d. jeżeli wezwanie innego opiekuna jest niemożliwe, a nietrzeźwy rodzic odmawia opuszczenia szkoły i żąda wydania dziecka, twierdząc, że nie jest pod wpływem alkoholu, należy wezwać Policję.
 5. Nauczyciel sporządza notatkę na temat zaistniałego zdarzenia i podjętych działań, przekazuje ją dyrektorowi szkoły.

E.3. PROCEDURA DOTYCZĄCA ZASAD POSTĘPOWANIA, GDY DZIECKO NIE ZOSTAŁO ODEBRANE ZE SZKOŁY.

1. W przypadku nieodebrania dziecka przez rodziców ze szkoły nauczyciel, pod którego opieką znajdowało się dziecko niezwłocznie kontaktuje się telefonicznie z rodzicami (prawnymi opiekunami),
2. Nauczyciel powinien zapewnić uczniowi opiekę do czasu przybycia rodziców lub innej, wyznaczonej przez rodziców, pełnoletniej osoby.
3. Po wyczerpaniu wszystkich dostępnych możliwości kontaktu z rodzicami zawiadamia dyrektora szkoły.
4. Nauczyciel sporządza notatkę na temat zdarzenia i podjętych działań, przekazuje ją dyrektorowi szkoły.
5. Dyrektor zawiadamia Policję o sytuacji z prośbą o interwencję.
6. Nauczyciel lub inny pracownik szkoły nie może odprowadzać ucznia do domu.

E.4. PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA SAMOWOLNEGO OPUSZCZENIA PRZEZ UCZNIA LEKCJI.

1. W przypadku, gdy uczeń samowolnie opuszcza lekcję, nauczyciel prowadzący zajęcia wpisuje nieobecność w dzienniku szkolnym.
2. Nauczyciel powiadamia dyrektora szkoły o zdarzeniu.
3. Nauczyciel prowadzący zajęcia jest zobowiązany do ustalenia miejsca pobytu ucznia.

4. Dyrektor szkoły wyznacza osobę, która sprawuje opiekę nad uczniami w klasie.
5. Jeżeli uczeń nie przebywa na terenie szkoły, nauczyciel natychmiast powiadamia rodziców (prawnych opiekunów) o zdarzeniu.
6. Po wyczerpaniu wszystkich możliwości kontaktu z rodzicami i ustalenia miejsca pobytu ucznia dyrektor szkoły zawiadamia policję.
7. Wychowawca wzywa do szkoły rodziców (prawnych opiekunów) ucznia i przeprowadza rozmowę z rodzicami oraz z uczniem w ich obecności. Zobowiązuje ucznia do zaniechania samowolnego opuszczania zajęć, rodziców do kontrolowania frekwencji dziecka. Ustala z rodzicami strategię postępowania. Sporządza notatkę ze spotkania i przekazuje dyrektorowi szkoły.

E.5. PROCEDURA POSTĘPOWANIA DOTYCZĄCA SAMOWOLNEGO OPUSZCZENIA PRZEZ UCZNIA LEKCJI.

1. Nauczyciel organizujący wyjście sporządza w 2 egzemplarzach imienną listę uczestników, uwzględniając na niej cel wyjścia, czas wyjścia i powrotu.
2. Przedstawia sporządzoną listę uczestników dyrekcji szkoły i pozostawia w sekretariacie szkoły.
3. Organizator imprezy zapoznaje z listą wychowawcę klasy danego ucznia, który podpisem potwierdza zwolnienie ucznia z lekcji, odnotowując ten fakt w dzienniku lekcyjnym symbolem – zw.(zwolniony).
4. W przypadku wyjść zbiorowych uczniowie, którzy nie uczestniczą w imprezie z różnych przyczyn, a są tego dnia w szkole, pozostają pod opieką nauczyciela wyznaczonego przez dyrektora szkoły.

E.6. KRÓTKOTRWAŁA NIEBECNOŚĆ UCZNIA W SZKOLE

1. Rodzic informuje wychowawcę o powodzie nieobecności dziecka w szkole lub oddziale przedszkolnym do trzech dni od pierwszego dnia nieobecności.
2. Wychowawca przypomina rodzicowi, że obowiązkiem rodzica jest zadbanie, aby uczeń nadrobił materiał szkolny.